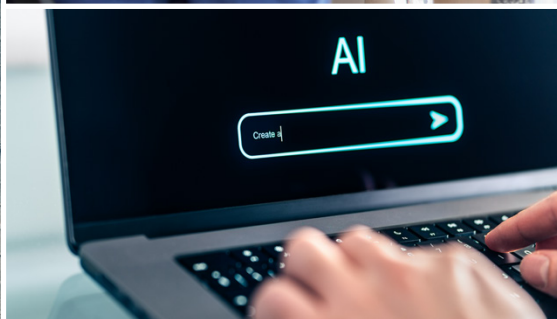

Konkurrencerådets beretning 2024

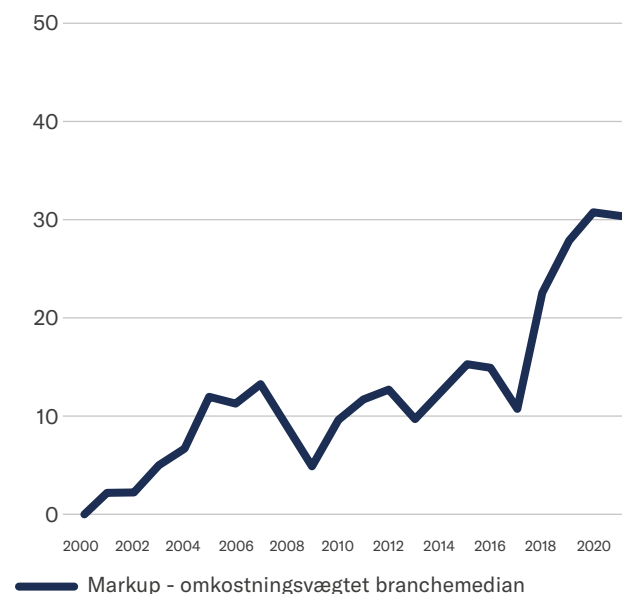
Forord

Styrket konkurrence mellem virksomheder medfører øget innovation og produktivitet, det vil sige, at vores ressourcer bruges mere effektivt. Samtidig vil forbrugerne opleve lavere priser, højere kvalitet og at de har flere produkter at vælge imellem. Det betyder, at konkurrence gennem årene har været en væsentlig bidragsyder til den høje velstand, vi har herhjemme og i andre markedsøkonomier.

Alene i 2023 bidrog håndhævelsen af konkurrenceloven med cirka en milliard kroner i egentlige forbrugergevinster. Det svarer til godt 13 gange mere end omkostningerne til at håndhæve loven. Det viser helt nye beregninger af den direkte håndhævelseeffekt, opgjort efter OECD's metode. Hertil kommer den præventive effekt, som opstår, når konkurrencemyndighedernes afgørelser afskrækker andre virksomheder fra at bryde konkurrenceloven. Empiriske undersøgelser finder, at denne afskrækkelseeffekt kan udgøre mellem 12 og 39 milliarder kroner i Danmark i 2023.

Knap så godt er det, at det ser ud til at gå den forkerte vej. Standardindikatorer tyder på, at konkurrencen i Danmark svækkes. Virksomhedernes avancer er vokset, og det samme gør sig gældende for virksomhedernes gennemsnitlige markedsandele. Vi har netop beregnet nye tal, som viser, at avancerne er steget ganske meget siden årtusindeskiftet. Det samme gælder markedskoncentrationen målt ved det såkaldte HHI-indeks. Det kan skyldes flere forskel-

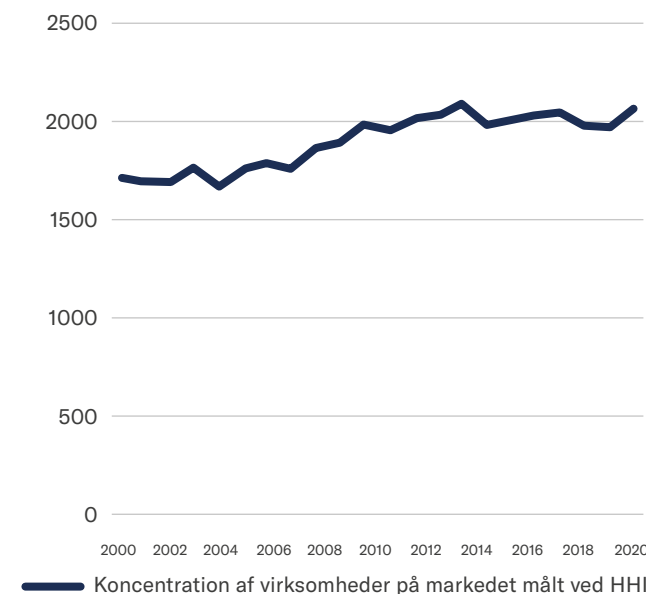
Procentpoint, ændring i markup siden 2000

lige forhold, men er en indikation på, at konkurrencen er svækket.

Udviklingen understøtter behovet for, at virksomhederne har kendskab til reglerne, og for at konkurrenceloven håndhæves effektivt. Det er noget, vi i Konkurrencerådet konstant har fokus på.

Koncentration (HHI)

For ganske nylig har vi fået flere nye beføjelser, som kan bidrage til at styrke konkurrencen i Danmark. Fremover kan Konkurrencerådet udstede adfærdsmæssige påbud, hvis et markeds struktur eller virksomheders adfærd tydeligt svækker konkurrencen, også i tilfælde hvor forbudsbestemmelserne i konkurrencelovens § 6 og § 11 ikke er overtrådt. Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen kan også kræve fusioner anmeldt til fusionskontrol, selv om de er under

de fastsatte omsætningstærskler. Endelig er der indført nye principper for beregning af bødernes størrelse.

En hæmsko for velfungerende konkurrence i Danmark er regulering, som begrænser konkurrencen i et unødvendigt omfang. Hvis den form for regulering fjernes, vil det kunne forbedre konkurrencesituationen herhjemme mærkbart.

Konkurrencerådet har fremlagt anbefalinger til at fjerne konkurrencebegrænsende regulering på en række områder, uden det vil gå på kompromis med de hensyn, som reguleringen er sat i verden for at varetage. Nogle anbefalinger har vundet politisk gehør, mens andre lader vente på sig.

Vores opgave med at sikre velfungerende konkurrence er vigtig, og den er ikke blevet mindre med årene. Samfundet udvikler sig, nye forretningsmodeller kommer til. Det har betydning for konkurrencen. Som medlem af Konkurrencerådet gennem mange år må jeg konstatere, at vi er inde i en travl periode, hvor der sker rigtig meget.

Den digitale og teknologiske udvikling i øvrigt fylder hos virksomhederne, og det gør den også hos os. Det går stærkt og har betydning for, hvordan markederne udvikler sig.

Kunstig intelligens og algoritmer har mange fordele, og dem skal vi værne om. Omvendt har den nye teknologi skabt muligheder for at begrænse konkurrencen på måder, vi ikke tidligere har set. Kan algoritmer koordinere priser? Og hvilken rolle spiller de store mængder data om brugerne? Det er

blot nogle af de spørgsmål, vi stiller som konkurrencemyndighed.

Vi har brug for at forstå, hvordan den digitale udvikling påvirker konkurrence- og forbrugerforhold, for at kunne gribe effektivt ind. Derfor har Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen prioriteret det digitale område blandt andet i håndhævelsen af konkurrencereglerne og i vores analysearbejde. Samtidig stilles krav om, at styrelsen investerer i digitale kompetencer og internationalt samarbejde. Den viden, vi får, forsøger vi at dele ud af, og vi benytter den til at effektivisere vores håndhævelse af konkurrencereglerne. Det er ikke kun virksomhederne, som benytter algoritmer og data i deres arbejde. Det gør Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen også.

Den grønne omstilling er også godt i gang, og også her spiller konkurrencemyndighederne en rolle. Vi vil holde øje med, at konkurrencen om at levere grønne løsninger er velfungerende, og at ny regulering, som skal fremme den grønne omstilling, ikke hæmmer konkurrencen unødigt. Vi har også fokus på at vejlede virksomheder, der gerne vil indgå aftaler med andre virksomheder om bæredygtige løsninger. Endelig har vi med vores seneste analyse sat fokus på markedet for opladning af elladestandere, hvor konkurrencen har det svært.

Som allerede nævnt er der nok at se til. Antallet af fusions-sager ligger stadig på et højt niveau, og vi bruger i øjeblikket mange ressourcer på et antal større sager om misbrug af

dominerende stilling. Samtidig er nye opgaver kommet til på betalingsområdet og det digitale område, hvor vi har fået mulighed for at hjælpe kommissionen med at håndhæve Digital Markets Act (DMA). Vi har også – i forlængelse af den omfattende ændring af konkurrence-loven i 2021 – indbragt sager mod virksomheder for domstolene med påstand om pålæggelse af en civil bøde, og Konkurrencerådet har udstedt flere civile bødeforelæg. Det ser foreløbig ud til, at de nye regler kan bidrage til en mere effektiv håndhævelse.

God læselyst!

Fakta om råd og konkurrencerret

Konkurrencerådet

Sammen med Konkurrencerådet udgør Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen en uafhængig konkurrencemyndighed.

Konkurrencerådet har det overordnede ansvar for Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens administration af blandt andet konkurrenceloven og en række bestemmelser i betalingsloven.

Konkurrencerådets medlemmer udpeges af erhvervsministeren på baggrund af deres personlige og faglige kvalifikationer. Rådet er sammensat, så det besidder indgående konkurrencemæssigt kendskab, ledelsesmæssig erfaring fra erhvervslivet samt særlig indsigt i forbrugerforhold. Rådet består af syv medlemmer, der er udnævnt for en fireårig periode. Rådet består af følgende medlemmer:

Det rådgivende udvalg

Konkurrencerådet har et rådgivende udvalg på op til 10 medlemmer, som er nedsat af erhvervsministeren. Udvalget skal samlet have et alsidigt kendskab til private og offentlige virksomheder og juridiske, økonomiske, finansielle og forbrugermæssige forhold.

Medlemmerne er udnævnt efter indstilling fra erhvervs- og interesseorganisationer for en periode på op til 4 år.

Konkurrencerådet per 1. juli 2023:

Christian Schultz, *formand*
Professor i konkurrenceøkonomi

Caroline Heide-Jørgensen, *næstformand*
Professor i konkurrence- og markedsføringsret

David Dreyer Lassen
Økonom, professor ved Københavns Universitet

Vibeke Krag
Bestyrelsesmedlem, tidligere koncerndirektør i Codan

Phillipp Schröder
Professor i international økonomi og industriøkonomi

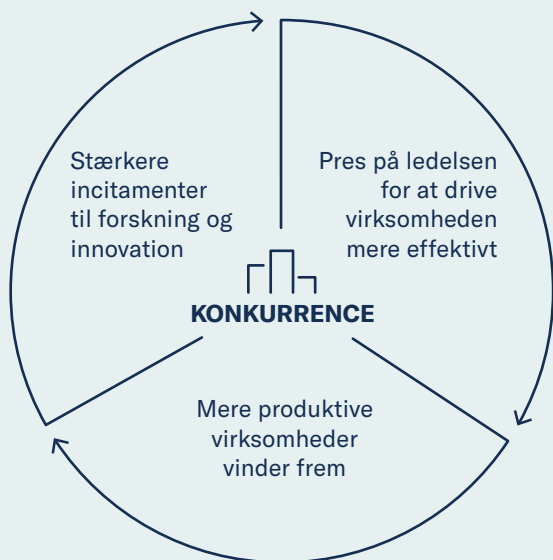
Jan-Erik Svensson
Tidligere partner i Gorissen Federspiel

Jane Frederikke Land
Advokat (H) hos Liga Advokater

Konkurrence er drivkraft for vækst og velstand

Gevinsterne ved effektiv konkurrence er betydelige for både samfundet og den enkelte forbruger. Når virksomheder konkurrerer om at tilbyde de skarpeste priser og den bedste kvalitet, så presses de til at være innovative og have en effektiv drift, og det vil være de mest produktive virksomheder, der vinder markedsandele. Det betyder, at samfundets ressourcer i form af eksempelvis kapital og arbejdskraft bruges mere effektivt.

Formålet med konkurrenceloven

”Loven har til formål at fremme en effektiv samfundsmæssig ressourceanvendelse gennem virksom konkurrence til gavn for virksomheder og forbrugere.”

Konkurrencelovens § 1

Konkurrence er også med til at sikre gode vilkår for danske eksportvirksomheder, blandt andet fordi konkurrence medfører lavere priser på de varer og tjenester, som virksomhederne indkøber til brug for deres produktion her i

landet. Det understøtter deres internationale konkurrenceevne.

Virksomheder, der sætter konkurrencen ud af spil ved at misbruge deres dominerende stilling eller ved at indgå konkurrencebegrænsende aftaler, kan forårsage betydelige skadevirkninger.

EFFEKTER:

- Øget produktivitet
- Lavere priser/inflation
- Højere kvalitet
- Bedre service
- Større udbud
- Mere innovation
- Mere lige indkomstfordeling

Konkurrencebegrænsende aftaler, kan forårsage betydelige skadevirkninger.

Undersøgelser fra Danmark, EU og USA viser eksempelvis, at et kartel i gennemsnit hæver priserne med 10-50 procent for de forbrugere og virksomheder, som køber deres produkter.

OECD anfører, at karteller rammer familier med lav indkomst relativt hårdt. Særligt når kartellerne omfatter basisvarer, fordi basisvarer udgør en relativt stor andel af denne gruppes privatforbrug.

For de britiske konkurrencemyndigheder har konsulentfirmaet London Economics anslået, at hver kartelsag, som myndighederne fører, afskrækker 28 andre karteller.

Konkurrencemyndighedens opgaver

Konkurrencerådet udgør sammen med Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen en uafhængig konkurrencemyndighed.

Konkurrencerådet har til opgave at:

- fastlægge de strategiske mål for Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens arbejde med håndhævelse og konkurrenceanalyser.
- træffe afgørelser i sager af principiel eller særlig stor betydning efter konkurrenceloven, betalingsloven, interbankgebyrforordningen og platform-to-business-forordningen.
- beslutte, om en sag skal indbringes for domstolene med henblik på, at en virksomhed skal pålægges en bøde for at have overtrådt reglerne.

- godkende, at en sag afsluttes med vedtagelse af et bødeforelæg.
- igangsætte og godkende konkurrenceanalyser.
- fremlægge og følge op på anbefalinger, der kan styrke konkurrencen og forbedre forbrugerforholdene, herunder anbefalinger til, hvordan omfanget af unødigt konkurrencebegrænsende regulering kan mindskes.
- godkende Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens vejledninger efter konkurrenceloven, betalingsloven og platform-to-business-forordningen.
- føre tilsyn med styrelsens prioriteringer af sagerne samt effektiviteten af styrelsens sagsbehandling.
- godkende, at Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen oversender undersøgelser til Europa-Kommissionen som led i de europæiske konkurrencemyndigheders håndhævelse af forordningen om digitale markeder (DMA), som regulerer techgiganterne.

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har til opgave at:

- sekretariatsbetjene Konkurrencerådet.
- efterforske, behandle og fremlægge sager for Konkurrencerådet med henblik på afgørelse.
- træffe afgørelser i konkurrence- og betalingsager, som ikke skal forelægges Konkurrencerådet.
- føre ankesager ved Konkurrenceankenævnet og dom-

stolene om Konkurrencerådets materielle afgørelser og om Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens formalitets-afgørelser.

- føre sager ved domstolene om civile bøder for at overtræde konkurrenceloven.
- vejlede om konkurrencereglerne som uafhængig konkurrencemyndighed.
- vejlede om reglerne på dele af betalingsområdet.
- understøtte EU's håndhævelse af forordningen om digitale markeder (DMA), herunder være klageinstans samt undersøge, om gatekeeperne overholder kravene i forordningen over for danske erhvervs- og slutbrugere.

Det rådgivende udvalg har til opgave at rådgive Konkurrencerådet om:

- udarbejdelsen af vejledninger om konkurrenceloven og dens anvendelse.
- behov for udarbejdelse af konkurrenceanalyser.
- mulige tiltag til at forebygge overtrædelser af loven.
- mulige konkrete konkurrenceproblemer på et marked.

Ankemuligheder

Konkurrencemyndighedernes afgørelser kan ankes til Konkurrenceankenævnet og/eller til domstolene. Konkurrencesager mod virksomheder føres i første instans ved Sø- og Handelsretten efter den civile retsplejes former.

Sø- og Handelsrettens domme kan ankes til Landsretten. Anke kan dog ske til Højesteret som anden instans, hvis sagen er af principiel karakter. Konkurrencesager mod fysiske personer føres efter de strafferetlige regler af anklagemyndigheden og behandles i byretten som første instans.

Håndhævelsen af konkurrencereglerne

De centrale bestemmelser i konkurrencereglerne er:

- Forbuddet mod konkurrencebegrænsende aftaler (§6 / TEUF artikel 101).
- Forbuddet mod misbrug af dominerende stilling (§11 / TEUF artikel 102).
- Fusionskontrolreglerne (§§12 – 12h / Fusionskontrolforordningen).
- Forbuddet imod offentlig støtte (§11a).

I nogle tilfælde er konkurrencemyndighederne afskåret fra at gribe ind over for en begrænsning af konkurrencen. Det gælder, hvis konkurrencebegrænsningen er en ”direkte og nødvendig” følge af anden regulering. Som uafhængig myndighed kan Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen over for den ansvarlige minister samt erhvervsministeren påpege reguleringens skadelige virkninger for konkurrencen og komme med forslag til at fremme konkurrencen på området. Den ansvarlige minister har fire måneder til at svare på styrelsens henvendelse. Det følger af konkurrencelovens § 2, stk. 5.

Prioritering

Samfundsøkonomien består blandt andet af en lang række markeder for varer og tjenester. Konkurrencen kan forbedres i større eller mindre grad på de fleste af dem. Styrkes konkurrencen, vil det gavne de forbrugere og virksomheder, som køber på markedet, og samfundsøkonomien som helhed.

Konkurrencerådet og Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har som uafhængig konkurrencemyndighed mulighed for at prioritere, hvilke sager der tages op, og hvilke analyser der udarbejdes. Fusionskontrollen er derimod lovpligtig, og der er lovbestemte tidsfrister for behandlingen af anmeldte fusioner.

Årligt undersøger Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen cirka 200 mulige overtrædelser af konkurrenceloven. Almindeligvis vil fem til ti af dem have en så kompleks karakter, at de skal afgøres i Konkurrencerådet. Hertil kommer mere bevisklare sager, hvor virksomheder ønsker at vedtage bøder, som Konkurrencerådet også træffer afgørelse om. De seneste par år er der desuden i gennemsnit behandlet 65-75 fusioner årligt.

Ved prioriteringen lægges der især vægt på den forventede effekt af en afgørelse. Samtidig indgår det forventede ressourceforbrug i overvejelserne. Prioriteringen vil typisk indebære, at sager, som direkte eller indirekte får relativt store gavnlige effekter for forbrugere og virksomheder, bliver prioriteret. I mange sager er det således også virk-

somheder, der lider skade af, at konkurrencereglerne overtrædes.

Sager, hvor der utvivlsomt er tale om en overtrædelse af konkurrenceloven, vil også blive prioriteret. Det samme gælder sager af principiel karakter og sager, som kan bidrage til at udvikle retspraksis.

Internationalt samarbejde

Konkurrence udspiller sig ofte på markeder, som krydser landegrænser. Det gælder også overtrædelser af konkurrenceloven. Det internationale samarbejde er derfor af stor betydning for håndhævelsen af konkurrencereglerne.

De danske konkurrencemyndigheder samarbejder med EU's konkurrencemyndighed og konkurrencemyndigheder i andre lande. Både i konkrete sager og i forhold til at sikre, at der er konsistens mellem de afgørelser, der træffes i Danmark, i Europa-Kommissionen og i andre EU-lande. Samarbejdet er således med til at understøtte et velfungerende indre marked med ensartet håndhævelse af de fælles regler.

Konkurrencemyndighedernes internationale arbejde omfatter:

- European Competition Network (ECN). Netværket består af Europa-Kommissionen og de nationale konkurrencemyndigheder i EU. I ECN-regi er der en række arbejdsgrupper – både tværgående og branchespecifikke – der sikrer, at ECN-medlemmerne kan

videndele og koordinere på forskellige niveauer.

- Nordisk samarbejde. Via et nordisk netværk og gennem en formaliseret aftale mellem Norge, Sverige, Finland, Island og Danmark samarbejder de nordiske konkurrencemyndigheder for at styrke håndhævelsen og effektiviteten i myndighedernes arbejde.
- OECD (Organisationen for Økonomisk Samarbejde og Udvikling). OECD arbejder for at stimulere økonomisk fremgang og markedsøkonomi mellem de demokratiske regerede medlemslande.
- International Competition Network (ICN). Det globale netværk består både af konkurrencemyndigheder og eksterne rådgivere i form af advokater og organisationer med videre og har til formål at fremme de bedste standarder og procedurer på konkurrenceområdet.

Eksternt tilsyn med konkurrencemyndighedernes administration

Som de fleste andre statslige myndigheder bliver Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens aktiviteter revideret af Rigsrevisionen. Rigsrevisionen reviderer regelmæssigt styrelsens økonomistyring med videre. Senest har Rigsrevisionen i 2018 gennemført en forvaltningsrevision af konkurrenceområdet. Konkurrencerådet har fulgt op på Rigsrevisionens beretning.

A blurred crowd of people in a professional setting, likely a conference or meeting. The background is filled with many people, some wearing face masks, creating a sense of a busy, crowded event. The text is overlaid on the top left of the image.

Kapitel 1

Konkurrencerådets fokus i 2024

Konkurrencerådets fokus i 2024

Danske forbrugere, virksomheder og økonomien som helhed nyder godt af, at konkurrenceloven håndhæves, og at der sættes fokus på områder, hvor konkurrencen kan styrkes.

Håndhævelse er kernen af Konkurrencerådets arbejde, og i 2024 ventes flere store sager om såvel ulovlige konkurrencebegrænsende aftaler som misbrug af dominerende stilling afsluttet.

Blandt andet venter Konkurrencerådet at afgøre en sag om Coloplast Danmarks prisadfærd, som vi har haft konkurrencemæssige betænkeligheder ved. Sidste sommer forpligtede Coloplast Danmark sig således til foreløbigt at ændre sin prisadfærd i forbindelse med kommunale udbud af kontrakter om at levere stomiposer.

Effektiv konkurrence i *den finansielle sektor* har stor betydning for erhvervslivet, forbrugerne og samfundsøkonomien. Det finansielle område har de seneste år været i Konkurrencerådets fokus, og det fortsætter i 2024. Flere sager på det finansielle område ventes afsluttet i indeværende år.

Samtidig venter Konkurrencerådet at præsentere sin analyse af konkurrencen på markedet for skadesforsikringer til private i 2024. Her er tale om et marked, hvor langt de fleste forbrugere er til stede, og i 2021 brugte en gennemsnitlig husstand cirka 16.000 kroner om året på forsikringer.

Konkurrencerådet har mulighed for at fremme den effektive konkurrence på det finansielle område med udgangspunkt i både konkurrenceloven og de regler, som rådet siden 2021 har overtaget ansvaret for på betalingsområdet.

Et andet område, som stadig vil have høj prioritet i Konkurrencerådet, er det digitale. *Digitaliseringen* af samfundet og økonomien har skabt nye forretningsmodeller, nye muligheder og fordele for forbrugere og virksomheder – men rejser også en række nye konkurrencemæssige udfordringer, som kræver koordinering mellem de nationale konkurrencemyndigheder og kommissionen, og som også adresseres i en række andre regler med videre, som er vedtaget på EU-plan de senere år.

Et eksempel er AI. Kunstig intelligens skaber nye muligheder og nye udfordringer. Det gælder både for virksomheder og forbrugere på markederne, men også i Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen, hvor der arbejdes på at udvikle nye digitale værktøjer, som for eksempel kan bruges til markedsovervågning og til at understøtte håndhævelsen.

I forhold til de helt store techgiganter spiller Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen også en rolle. Sidste år fik styrelsen nye beføjelser, som indebærer, at den skal varetage danske erhvervs- og slutbrugeres interesser, hvis techgiganterne ikke lever op til EU's forordning om digitale markeder (Digital Markets Act, DMA). Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen er således klageinstans og kan gennemføre undersøgelser med henblik på at bistå EU med håndhævelsen af forordningen over for de techgiganter, der er udnævnt som "gatekeepers".

Hertil kommer, at Konkurrencerådet gennem flere år har håndhævet de såkaldte platform-to-business regler. Det er regler, der regulerer forholdet mellem digitale platforme og de virksomheder, der er til stede på dem. Desuden har styrelsen ansvar for som såkaldt digital koordinator at håndhæve DSA (Digital Services Act), men den del af arbejdet ligger dog uden for Konkurrencerådets kompetence.

Retssager om civile bøder for overtrædelse af konkurrenceloven

I 2021 trådte en omfattende ændring af konkurrenceloven i kraft. Ændringen medførte, at sager vedrørende sanktioner til virksomheder ikke længere skal føres af anklagemyndigheden i strafferetsplejens former. De skal i stedet pålægges under en civil retssag, der anlægges af konkurrencemyndigheden. Flere sager er herefter afsluttet med, at virksomheder har vedtaget udenretlige civile

bøder. Desuden verserer en række sager ved domstolene, hvor styrelsen har nedlagt påstand om pålæggelse af civile bøder.

Lovændringen i 2021 gav også virksomheder mulighed for at vælge, om de vil indbringe en afgørelse fra Konkurrencerådet for Konkurrenceankenævnet, hvor formanden skal være højesteretsdommer, eller direkte for domstolene. Erfaringen viser ind til videre, at virksomhederne gør brug af begge muligheder.

Ud over de materielle sager og sager om civile bøder for domstolene vil der også være fokus på de forvaltningsretlige spørgsmål og sager, som opstår undervejs i behandlingen af de materielle sager. De vedrører for eksempel spørgsmål om partsaktindsigt og fortrolighed. Nogle af disse forvaltningsretlige sager bliver også genstand for anke- og retssager. Siden 2020 har Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen fået fuldt medhold i 13 af de 14 forvaltningsretlige anke- og retssager, som er endeligt afsluttede, og delvist medhold i den sidste.

Fusioner

Der har siden 2021 været en kraftig stigning i antallet af fusioner, som anmeldes til konkurrencemyndighederne. Fusionskontrollen er et vigtigt redskab til at skabe mere velfungerende markeder i Danmark. Kontrollen sikrer, at større fusioner ikke hæmmer den effektive konkurrence betydeligt. Hvis konkurrencemyndighederne har konkur-

rencemæssige betænkeligheder ved en fusion, kan parterne vælge at afgive tilsagn om for eksempel frasalg for at fjerne de konkurrencemæssige betænkeligheder og få godkendt fusionen.

Hvor Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen i en årrække har behandlet cirka 50 fusioner årligt, har den siden 2021 årligt behandlet 65-70 fusionsager. Fusionsagerne kan – i modsætning til sager om overtrædelse af konkurrence-loven – ikke prioriteres. De skal behandles inden for lovbestemte tidsfrister.

Konkurrencebegrænsende regulering

Indikatorer tyder på, at konkurrencen i Danmark er svækket siden årtusindeskiftet. Konkurrencerådet har konstateret, at koncentrationen på markederne er steget, og det samme gælder virksomhedernes indtjening.

Bedre regulering kan medvirke til at vende udviklingen, så konkurrencen styrkes. Gennem tiden har Konkurrencerådet peget på megen regulering, som varetager hensyn til eksempelvis sundhed, sikkerhed eller finansiell stabilitet, men som desværre samtidig begrænser konkurrencen unødigt.

Nogle af Konkurrencerådets anbefalinger arbejdes der videre med, mens andre stadig lader vente på politisk handling.

Konkurrencerådet har blandt andet fremlagt anbefalinger på disse områder:

- Pensionsmarkedet
- Realkreditmarkedet
- Advokatmarkedet
- Automatiske løsninger for betaling af regninger
- Distribution af medicin
- Apotekersektoren
- Tandlægebranchen
- Offentlige aktiviteter på kommercielle markeder
- Markedet for opladning af elbiler

I 2024 venter Konkurrencerådet at offentliggøre sine anbefalinger til markedet for skadesforsikringer til private.

Det har været og vil fortsat være et fokusområde, at regulering indrettes, så konkurrencen ikke begrænses unødigt. Det gælder også, når Konkurrencerådet i løbet af 2024 præsenterer sin analyse af konkurrencen på markedet for skadesforsikringer til private.

Den grønne omstilling

Den grønne omstilling vinder frem hos virksomheder og forbrugere, og også her spiller konkurrence en stor rolle.

Når konkurrencen er effektiv, vil efterspørgslen efter grønne løsninger få virksomhederne til at anstrenge sig for at udvikle nye og bedre grønne produkter. Samtidig fremmer konkurrencen incitamentet til, at virksomhederne gør deres produktion mere energieffektiv.

Konkurrencerådet vil have fokus på, at konkurrence understøtter den grønne omstilling. Det omfatter også regulering, der måtte indføres med grønne formål, da Konkurrencerådet vil have særligt øje for, at en sådan regulering ikke begrænser konkurrencen unødigt.

I løbet af 2024 vil Konkurrencerådet offentliggøre en artikel om konkurrencens betydning for den grønne omstilling. Artiklen vil blandt andet indeholde en gennemgang af afsnit 9 om bæredygtighedsaftaler i Kommissionens horisontale retningslinjer.

Senest har Konkurrencerådet med sin analyse af konkurrencen på markedet for opladning af elbiler peget på, hvordan reguleringen på dette marked har medført konkurrencemæssigt negative effekter. Blandt andet har uhensigtsmæssig regulering gjort markedet uigennemskueligt, og gjort det uforholdsmæssigt dyrt at skifte udbyder af ladeboks på privatadressen.

El- og hybrid udgør i dag omkring halvdelen af de nyindkøbte biler, og valget af ladeløsning kan have stor betydning for forbrugernes biløkonomi. Samtidig er markedet for opladning af elbiler et ungt marked, hvor uhensigtsmæssige strukturer kan cementeres, så det er særlig vigtigt at få skabt rammerne for effektiv konkurrence nu.

Kapitel 2

Konkurrencerådets arbejde siden januar 2023

Konkurrencerådets arbejde siden januar 2023

Konkurrencerådet har det overordnede ansvar for at håndhæve konkurrenceloven og en række bestemmelser, som regulerer betalingsområdet og forholdet mellem platforme og virksomheder. Herudover arbejder rådet for at fremme en sund konkurrencekultur blandt andet gennem analyser, artikler og vejledninger.

I figuren nedenfor er Konkurrencerådets resultater for 2023 og indtil 31. maj 2024 kort opsummeret.

Fusionskontrol

Indgreb i Kingspans køb af Treetops

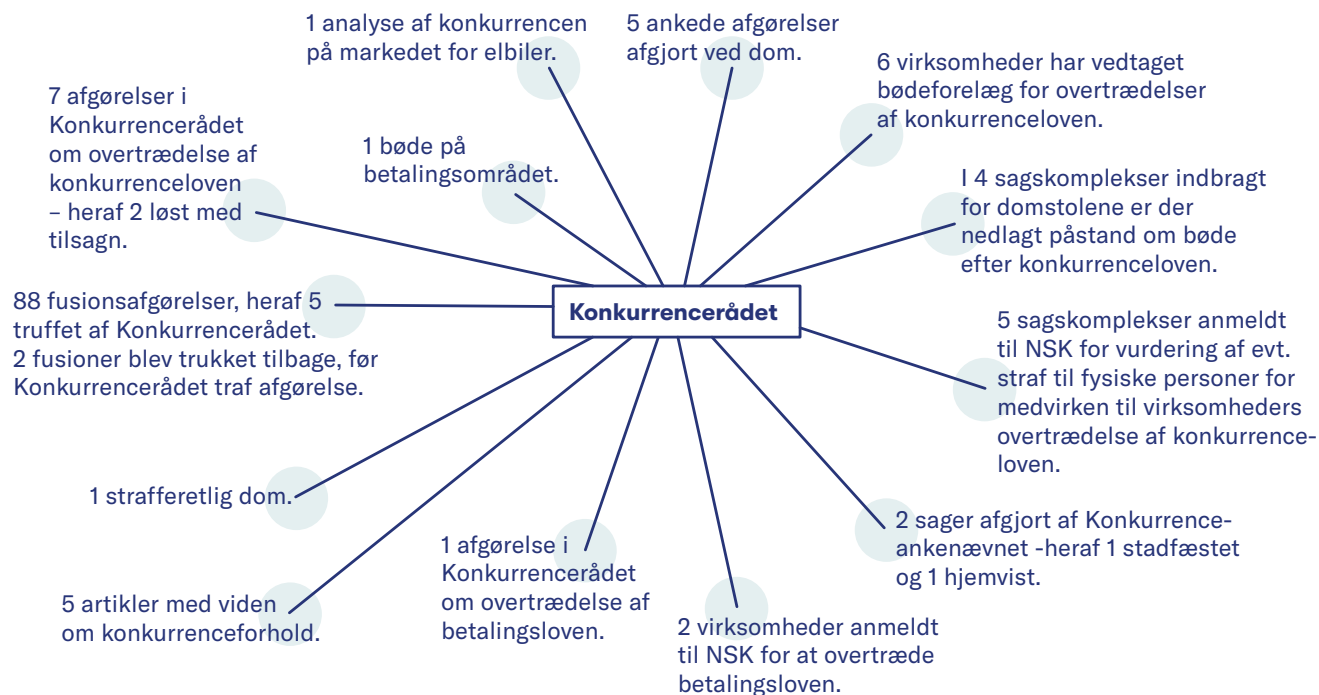
Konkurrencerådet godkendte Kingspan Insulation ApS' overtagelse af Treetops Holding ApS. For at opnå godkendelsen forpligtede Kingspan sig til at frasælge Treetops' forretning inden for salg af træbetonplader til lofter.

Før fusionen var Kingspans datterselskab, Troldekt, den største aktør på markedet for træ-betonplader til lofter, og Treetops var en af Troldekts væsentligste konkurrenter.

Til sammen havde de to virksomheder en meget stor del af markedet for loftplader i træbeton. Konkurrencerådet havde betænkeligheder ved, om fusionen ville medføre prisstigninger og begrænse udvalget af produkter på netop dette marked. Kingspans tilsagn om at frasælge Treetops' forretning inden for salg af træbetonplader til lofter fjernede Konkurrencerådets betænkeligheder ved fusionen. (24. april 2024)

Fusion mellem autoværksteder godkendt

Konkurrencerådet godkendte Semler Mobility Retail A/S' overtagelse af Car Holding A/S. Afgørelsen blev truffet efter flere undersøgelser, da der var en bekymring om, at fusionen kunne føre til højere priser for reparation og vedligeholdelse af visse bilmærker. Undersøgelserne konkluderede dog, at kunderne stadig vil have god adgang til konkurrerende værksteder. Det var derfor

rådets vurdering, at fusionen ikke hæmmer den effektive konkurrence på markedet betydeligt (28. juni 2023).

Indgreb i flere sager om overtagelse af Aldi-butikker

Dagligvarekæden Aldis beslutning om at trække sig ud af Danmark har ført til flere afgørelser i Konkurrencerådet. Rema 1000, Salling Group, Lidl og Dagrofa har overtaget tidligere Aldi-butikker, og konkurrencemyndighederne har taget stilling til disse fusioner.

I august 2023 fik Rema 1000 Konkurrencerådets godkendelse til at overtage 114 Aldi-butikker og syv butikksprojekter samt en række relaterede aktiviteter efter at have forpligtet sig til at frasælge tre butikker. Før overtagelserne kunne godkendes, var det nødvendigt at undersøge deres betydning både nationalt og i de lokalområder, hvor parternes aktiviteter overlappede. Det førte til, at Rema 1000 afgav tilsagn om at frasælge de tre butikker og derved fjernede konkurrencemyndighedernes betænkeligheder ved fusionen.

Sidst i november 2023 greb Konkurrencerådet atter ind i salget af tidligere Aldi-butikker. Salling Group afgav tilsagn om at sælge en butik og fremleje en anden, og herefter kunne Salling Group få Konkurrencerådets godkendelse til at overtage 13 Aldi-butikker og 8 af Aldis butikksprojekter.

På samme tid godkendte Konkurrencerådet dagligvarekæden Lidl som egnet køber af de tre tidligere

Aldi-butikker, som Rema 1000 i august havde givet tilsagn om at frasælge. I december 2023 godkendte Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen, at Lidl købte i alt 11 tidligere Aldi-butikker af Rema 1000. Og endelig godkendte Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen Dagrofas køb af fem Aldi-butikker og to lejemaal i januar 2024. Lidls og Dagrofas køb af Aldi-butikkerne kunne gennemføres uden indgreb fra konkurrencemyndighedernes side (30. august 2023, 29. november 2023, 14. december 2023 og 12. januar 2024).

Aflyste fusioner

Lyreco opgav at overtage Lomax

De to kontorforsyningsvirksomheder Lyreco og Lomax havde planlagt at fusionere, men i november 2023 trak Lyreco sin anmeldelse af fusionen tilbage. Det skete, efter Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen havde udtrykt betænkeligheder ved, om fusionen kunne hæmme den effektive konkurrence betydeligt.

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen havde forinden gennemført omfattende markedsundersøgelser, herunder en spørgeundersøgelse blandt 8.000 kunder, og der var foretaget en række økonomiske analyser i sagen. Desuden fremlagde parterne i for-

Konkurrencerådet greb ind i Norlys' køb af Telias danske aktiviteter

Konkurrencerådet godkendte Norlys' køb af Telias danske forretning med mobiltelefoni, bredbånd og tv. Med godkendelsen fulgte en række krav til Norlys, så fusionen ikke vil skade forbrugere, som har behov for bredbånd eller mobiltelefoni.

Konkurrencerådet havde betænkeligheder ved, om fusionen ville stille forbrugere, som køber bredbånd eller mobiltelefoni ringere. Norlys' tilsagn om, at konkurrenter

løbet egne data og analyser, som styrelsen testede. Det gav dog ikke anledning til at fjerne de konkurrencemæssige betænkeligheder (1. november 2023)

NDI Group opgav opkøb af Euromaster Danmark

NDI Group trak sit anmeldte køb af Euromaster Danmark tilbage. Virksomhederne er blandt de største inden for salg af dæk og dækservice. Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens undersøgelser viste, at fusionen kunne skade konkurrencen, og fusionsparterne præsenterede ikke løsninger, der kunne fjerne de konkurrencemæssige betænkeligheder (10. august 2023)

inden for salg af bredbånd kan få adgang til hele Norlys' fibernet på rimelige og ikke-diskriminerende vilkår, fjernede betænkelighederne, så fusionen kunne godkendes (28. februar 2024)

Håndhævelse af konkurrenceloven

Bankdata forpligtede sig til at ændre sine vedtægter

Konkurrencerådet godkendte tilsagn fra Foreningen Bankdata. Det indebærer, at datacentralen har halveret udtrædelsesgodtgørelsen for de pengeinstitutter, der er medlem af Bankdata. Konkurrencerådet havde forinden betænkeligheder ved, om Bankdatas meget høje udtrædelsesgodtgørelse kunne fastholde pengeinstitutterne hos Bankdata til skade for konkurrencen. Bankdatas tilsagn imødekom de konkurrencemæssige betænkeligheder (29. marts 2023).

Efter sagen om Bankdata halverede datacentralen BEC Financial Technologies ligeledes sine udtrædelsesgodtgørelser. Det medførte, at Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen indstillede arbejdet med den parallelle sag mod BEC Financial Technologies.

Foreløbigt indgreb i misbrugssag: Coloplast ændrede prisadfærd

Coloplast Danmark A/S forpligtede sig midlertidigt til at ændre prisadfærd ved salg af stomihjælpemidler til kommuner. Det skete efter, at konkurrencemyndighederne havde konkurrencemæssige betænkeligheder ved, om Coloplast havde misbrugt sin dominerende markedsposition til at presse konkurrenter ud af markedet.

Da en betydelig del af kommunernes kontrakter om stomihjælpemidler i sommeren 2023 skulle genudbydes, fandt Konkurrencerådet det nødvendigt at gribe ind midlertidigt, indtil sagen kan afgøres endeligt (28. juni 2023).

Broste Copenhagen fik millionbøde for at deltage i kartel

Broste Copenhagen, der producerer og distribuerer lys, bordservice og dekorative genstande til boligen, accepterede at betale en bøde på seks millioner kroner for at have deltaget i et kartel, hvor priserne blev koordineret med en konkurrent.

Broste Copenhagen koordinerede blandt andet indførelsen og størrelsen af et fragttillæg, som kunderne skulle betale. Tillægget blev begrundet med stigende fragtomkostninger relateret til Covid-19. Et sådan tillæg er dog en konkurrenceparameter, og den enkelte virksomhed skal selv beslutte, hvor stor en del af regningen den vil sende videre til sine kunder (19. april 2023).

Interiørvirksomhed deltog i et kartel

Interiørvirksomheden Hübsch, der blandt andet producerer køkkentilbehør, produkter til borddækning, møbler og andet boligtilbehør, koordinerede priser og udvekslede prisoplysninger med en konkurrerende virksomhed. Koordineringen medførte indførelsen af et Covid-19-gebyr, som blev pålagt alle ordrer, samt generelle prisstigninger på størstedelen af Hübsch' varer. Pris er en væsentlig konkurrenceparameter, og selvstændige virksomheder skal derfor sætte deres egne priser. Sagen vil blive indbragt for Sø- og Handelsretten med henblik på en civil bøde (20. marts 2024).

Mekanikerplatform overtrådte konkurrenceloven

Autobutler, der formidler mekanikeropgaver, brød gennem flere år konkurrenceloven ved at indgå aftaler med hundredvis af værksteder om faste priser på visse tjenester i specifikke perioder.

Sagen er et eksempel på en digital platform, der overtræder konkurrenceloven, fordi platformen har haft aftaler om faste priser til slutkunderne: Det enkelte værksted har kunnet vælge, om det ville være med på den faste pris i en bestemt periode og tilmelde sig hos Autobutler. Det har svækket den indbyrdes konkurrence mellem værkstederne og kan have betydet, at forbrugerne har betalt en højere pris, end de ellers ville have gjort.

Autobutler har indbragt afgørelsen for domstolene, hvor Konkurrencerådet også har nedlagt selvstændig påstand om pålæggelse af civil bøde (28. juni 2023).

Butikskæde koordinerede priser på baby- og børneprodukter blandt sine medlemmer

Konkurrencerådet afgjorde, at den frivillige butikskæde Ønskebørn A/S brød konkurrenceloven ved at koordinere priser på produkter til babyer og børn blandt sine medlemmer. Selv om medlemmerne havde et samarbejde inden for kæden, var de stadig selvstændige virksomheder. Som sådan skal de selv tage stilling til deres priser, udvalg, rabatter og andre centrale konkurrenceparametre.

Ønskebørn har indbragt afgørelsen for domstolene, hvor Konkurrencerådet også har nedlagt selvstændig påstand om pålæggelse af civil bøde (29. marts 2023).

Koordinering af priser og bud i energisektoren i Vestdanmark

Konkurrencerådet afgjorde, at virksomheden Effekthandel og 49 værker i energisektoren i Vestdanmark brød konkurrenceloven ved at koordinere priser og bud i forbindelse med auktioner om elreserver. De ulovlige aftaler blev indgået med henblik på at hæve prisen. De 49 værker havde hver især indgået en aftale med virksomheden Effekthandel, om at Effekthandel skulle

sætte prisen, når de deltog i auktionerne om elreserver. Selv om de 49 værker ikke talte direkte med hinanden om priser og bud, var det i strid med konkurrenceloven, at de deltog i en ulovlig aftale, som begrænsede konkurrencen mellem konkurrenter. Effekthandel og 8 værker har indbragt afgørelsen for Konkurrenceankenævnet, imens de resterende 41 værker har indbragt afgørelsen for Sø- og Handelsretten, hvor Konkurrencerådet vil nedlægge selvstændig påstand om pålæggelse af civil bøde (25. oktober 2023).

Podcast: Konkurrenceloven 25 år

Vi har haft fornøjelsen af at have Kirsten Levinsen i studiet og fortælle om den danske konkurrencelov. En nærmere præsentation af Kirsten er næsten unødvendig. Kirsten er tidligere chefkonsulent i Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen, forfatter og medforfatter på fire af de fem kommenterede udgaver af konkurrenceloven, og så har hun været med, siden loven første gang blev skrevet.

Kirsten fortæller blandt andet om de interessante år forud for vedtagelsen af loven. Det var nemlig slet ikke givet, at Danmark skulle have en konkurrencelov med forbudsprincipper og fusionskontrol, som vi kender i det meste af verden i dag.

Er du nysgerrig på, hvad der ligger til grund for konkurrenceloven, eller er du bare interesseret i en underholdende beretning fra en ægte lovsnedker, så lyt til podcasten, som er en episode i Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens podcast "Velfungerende markeder".

Sidste bøder for kartelsamarbejde i regi af Nye Visioner

Nye Visioner er navnet på et forretningskoncept inden for blandt andet personlig planlægning og effektivitet, mødeledelse, stressforløb og cheftræningsforløb. I 2023 erkendte yderligere fire enkeltmandsvirksomheder at have overtrådt konkurrenceloven ved at have indgået aftaler om priser og kundedeling i regi af Nye Visioner.

I alt har 13 virksomheder erkendt at have deltaget i kartelsamarbejdet, hvor der er givet bøder på op til 90.000 kroner. Samtlige bøder i sagskomplekset er begrænset af, at bøden højst kan udgøre 10 procent af den enkelte virksomheds omsætning i det forudgående regnskabsår (januar og marts 2023).

Rådgiver var medansvarlig for diskoteks-kartel

Ecit Account A/S overtrådte konkurrenceloven ved som rådgiver at være med til at etablere og opretholde et kartel bestående af 22 selvstændige diskoteker og deres indkøbsselskab. Der var tale om en ulovlig aftale om markedsdeling. Konkurrencerådet har afgjort, at rådgiver-virksomheden havde et ansvar for lovovertrædelsen på lige fod med de andre karteldeltagere, uanset at Ecit ikke selv var aktiv på det marked, hvor konkurrencen blev begrænset. Ecit har indbragt afgørelsen for domstolene, hvor Konkurrencerådet også har nedlagt selvstændig påstand om pålæggelse af civil bøde (26. oktober 2023).

Mulig overtrædelse af P2B-reglerne afværget

Lukket sag mod måltidsplatform

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen lukkede en sag mod en måltidsplatform om mulig overtrædelse af P2B-reglerne. Det skete, efter at måltidsplatformen havde oplyst, at den ville iværksætte en række ændringer for at overholde kravene i den såkaldte P2B-forordning. Blandt andet har platformen gjort det mere tydeligt, hvordan den rangerer erhvervsbrugere i kundernes søgeresultater (11. december 2023).

Outdoor-medieudbydere brød konkurrenceloven

Østre Landsret afgjorde, at AFA JCDecaux A/S og Clear Channel Danmark A/S begge overtrådte konkurrenceloven ved at koordinere rabatter gennem skriftlige aftaler og samordne praksis. De to virksomheder sælger reklameplads på outdoor-medier. Dommen vedrører blandt andet definitionen af en aftale i konkurrenceretlig forstand. Den fastslår, at virksomhederne også brød konkurrenceloven i en periode, hvor deres skriftlige aftaler var udløbet,

fordi de herefter fortsatte deres samordnede praksis (22. maj 2023).

Efterfølgende har Clear Channel Danmark accepteret at betale en bøde på seks millioner kroner for overtrædelsen (16. april 2024)

Sag om togreservedele indbragt for Højesteret

Østre Landsret hjemviste en sag om den tyske motorproducent Deutz AG og selskabets danske forhandler, Diesel Motor Nordic A/S, til fornyet behandling i Konkurrencerådet. Sagen omhandler, om hvorvidt virksomhederne ulovligt har forhindret salg af reservedele til brug for reovering af DSB's tog.

Konkurrencerådet har ansøgt Procesbevillingsnævnet om at anke til Højesteret, da rådet vurderer, at ankesagen vil rejse spørgsmål af principiel karakter i relation til markedsafgrænsning og den vertikale gruppefritagelses anvendelsesområde. Procesbevillingsnævnet har givet Konkurrencerådet tilladelse til at indbringe for Højesteret (27. februar 2023).

Konkurrenceankenævnet sendte sag om markedsdeling i frivillig kæde tilbage til Konkurrencerådet

Konkurrenceankenævnet hjemviste en sag om den frivillige kæde Botex til fornyet behandling hos Konkurrence-

rådet. Sagen handler om, hvorvidt medlemmerne i den frivillige kæde, Botex, har begrænset konkurrencen ved at aftale ikke at husstandsomdele reklamer i hinandens områder.

Sagen hjemvises, da Konkurrenceankenævnet vurderede, at Konkurrencerådet skulle have foretaget en grundigere analyse af aftalens mulige konkurrencebegrænsende virkninger. (16. oktober 2023).

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har efterfølgende besluttet at genoptage sagen.

Vejstribekonsortium kendt skyldig i at overtræde konkurrenceloven

Østre Landsret afgjorde, at det var en strafbar overtrædelse af konkurrenceloven, da LKF Vejmarkering (nu GVCO) og Eurostar Danmark indgik en ulovlig konsortieaftale og gav fælles bud på opgaver inden for vejmarkering. Landsretten betegnede vejstribekonsortiet som et kartel af grov beskaffenhed og slog fast, at der var tale om en strafbar handling. Landsretten lod dog straffen bortfalde henset til, at de tiltalte var i en undskyldelig vildfarelse og sagens øvrige forløb.

Vejstribesagen har været igennem flere retsinstanser, og der har både været et civilretligt og et strafferetligt forløb i sagen.

Nye retningslinjer fra EU

Nye retningslinjer for horisontale aftaler

I sommeren 2023 offentliggjorde Europa-Kommissionen nye retningslinjer for aftaler mellem konkurrenter – de såkaldte horisontale aftaler i konkurrencesager. Retningslinjerne kan virksomheder benytte til at bedømme om aftaler med deres konkurrenter på en række områder vil være i overensstemmelse med konkurrencereglerne eller ej.

I retningslinjerne indgår blandt andet et kapitel med generel vejledning om aftaler mellem konkurrenter, der har et bæredygtigt formål, samt kapitler om eksempelvis forsknings- og uddannelsesaftaler, markedsføringsaftaler og produktionsaftaler.

Sagen har verseret under det system, der var gældende, før konkurrenceloven blev ændret i 2021. I dag fører Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen sager mod virksomheder med en eventuel bødepåstand. Bødespørgsmålet mod en

virksomhed kan således afgøres i det civilretlige forløb, mens spørgsmålet om sanktioner mod fysiske personer stadig vil indebære et strafferetligt forløb (2. februar 2024).

Tøjforhandlere overtrådte konkurrenceloven

Sø- og Handelsretten har stadfæstet Konkurrencerådets afgørelse i to sager om ulovlig udveksling af informationer. I den ene sag har Hugo Boss og tøjforhandleren Kaufmann udvekslet oplysninger om priser, rabatter og mængder, og i den anden sag er tilsvarende oplysninger udvekslet mellem Hugo Boss og tøjforhandleren Ginsborg.

Hugo Boss sælger Boss-produkter i egne butikker og leverer samtidig Boss-produkter til blandt andet Kaufmanns og Ginsborgs butikker.

Dommene understøtter, at virksomheder skal være særligt varsomme med at udveksle oplysninger med deres forhandlere, når de selv er aktive på samme marked og dermed også er konkurrenter. (6. maj 2024)

Podcast: Konkurrenceloven – hvad må du?

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har udgivet podcasts gennem en årrække. Én episode er lyttet en del mere end de øvrige, og det er episoden om, hvad man må, og hvad der er forbudt ifølge konkurrenceloven.

I 2023 udgav vi en ny og opdateret version af denne episode. Den er målrettet virksomheder, og gennemgår konkurrencelovens vigtigste principper med eksempler på sager, hvor Konkurrencerådet har grebet ind.

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens podcast hedder "Velfungerende markeder" og kan høres på langt de fleste platforme med podcasts.

Sager på betalingsområdet

Konkurrencerådet meldte Sydbank til politiet for ikke at efterleve påbud

Konkurrencerådet politianmeldte Sydbank for ikke at efterleve et påbud fra 2021 om at give en agent for et betalingsinstitut adgang til bankens kontotjenester. Da det er strafbart at overtræde et påbud fra Konkurrencerådet, blev Sydbank anmeldt til politiet med henblik på en bøde. Det er anden gang, at Konkurrencerådet politianmelder en bank for at overtræde betalingslovens § 63. Konkurrenceankenævnet har siden stadfæstet den del af Konkurrencerådets afgørelse, der angår at Sydbank ikke har efterlevet påbuddet fra 2021. Et betalingsinstitut er eksempelvis en virksomhed, der laver pengeoverførsler eller sørger for, at netbutikker kan modtage penge fra deres kunder. (28. juni 2023 og 27. marts 2024).

Arbejdernes Landsbank fik bøde for at overtræde betalingsloven

Arbejdernes Landsbank vedtog en bøde på 2 millioner kroner for at overtræde betalingsloven. Konkurrencerådet anmeldte overtrædelsen til National enhed for Særlig Kriminalitet, efter at rådet i 2021 havde afgjort, at Arbejdernes Landsbank ulovligt havde opsagt betalingsinstituttet Clearhaus som kunde, og at dele af bankens vilkår var i strid med betalingsloven (29. januar 2024).

Højesteret: Nets' gebyrer var urimeligt høje

Nets tog for høje gebyrer fra netbutikkerne for forbrugernes betalinger med dankort på internettet. Højesteret stadfæstede to afgørelser fra Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen i 2012 og 2013 om, at gebyrerne var urimeligt høje, og at de skulle nedsættes til 1,20 kroner. Højesteret stadfæstede, at Nets' dankortgebyrer ved nethandel ikke stod i rimeligt forhold til Nets' omkostninger, og at dankortgebyrerne førte til en overnormal indtjening hos Nets. Derved havde Nets overtrådt forbuddet mod at opkræve urimeligt høje priser (4. april 2023).

Vejledning om interbankgebyrforordningens bestemmelser

Vejledning om reglerne for "frit valg af betalingsvaremærke"

I forlængelse af at Nets og Visa hver især vedtog nye vilkår for de såkaldte co-brandede betalingskort, har Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens udgivet en vejledning til Visa, Nets og de danske pengeinstitut-

ter om reglerne for "frit valg af betalingsvaremærke". Vejledningen handler om reglerne i interbankgebyrforordningen, når co-brandede betalingskort benyttes til walletløsninger (fx Apple Pay eller Google Pay).

Reglerne i forordningen skal blandt andet sikre, at både forretninger og forbrugere frit kan vælge betalingsvaremærke. Co-brandede betalingskort kombinerer kortmærker og kan for eksempel være Visa/Dankort eller Mastercard/Dankort.

Artikler og analyser

Konkurrencen på markedet for opladning af elbiler

Markedet for opladning af elbiler er nyt og i hastig vækst. Men konkurrencen har det svært, og det koster elbilisterne dyrt. Det viser Konkurrencerådets analyse af konkurrencen på markedet for opladning af elbiler, som udkom i december 2023.

Hver anden nyindkøbte bil i Danmark kører på el, og med det stigende antal elbiler følger et stigende behov for at

lade dem op. Markedet for opladning af elbiler er ungt, og der er risiko for, at de uhensigtsmæssige strukturer på markedet kan cementeres. Derfor er det vigtigt, at sikre gode rammebetingelser nu, således at konkurrencen bliver velfungerende til gavn for kunderne. Det slog Konkurrencerådets formand, Christian Schultz, fast i forbindelse med udgivelsen af Konkurrencerådets analyse "Konkurrencen på markedet for opladning af elbiler".

Med analysen følger syv anbefalinger, som vil gøre det nemmere for forbrugerne at vælge de for dem bedste løsninger, og som styrker konkurrencen på det danske marked for opladning.

Konkurrencerådet anbefaler blandt andet, at den såkaldte refusionsordning afskaffes. Det kan i den forbindelse overvejes, om det er nødvendigt at erstatte refusionsordningen med andre mere effektiv tilskyndelsesmekanismer. Refusionsordningen har i høj grad medvirket til at markedet for opladning i Danmark adskiller sig fra det, vi ser i andre lande, og ordningen gør opladning unødigt kompliceret, begrænser konkurrencen og fremstår i øvrigt ikke særlig effektiv til at fremme udbredelsen af elbiler.

Konkurrencerådet anbefaler også et forbud mod at bundle hjemme- og udeopladning i en tidsbegrænset periode. Bundling, som kobler pris ved hjemme- og udeopladning sammen, gør det unødigt svært for mindre og nye aktører at konkurrere.

Podcast:

Podcast om konkurrencen på markedet for opladning af elbiler

I Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens podcast-serie "velfungerende markeder" gennemgår kontorchef i Center for Markedsanalyse og Økonomi, Niels Enemærke, nogle af udfordringerne på markedet for opladning af biler. Podcastepisoden kan findes der, hvor du normalt lytter til podcast.

Konference: Velfungerende markeder - Konkurrence-loven gennem 25 år

I januar 2024 markerede konferencen, at vi i Danmark for godt 25 år siden fik konkurrence-loven med forbud mod konkurrencebegrænsende aftaler og misbrug af dominerende stilling.

Omkring 200 deltagere fik viden om fremtidens konkurrence-lov fra både danske eksperter og EU-Kommissionen. Kunstig intelligens og markedet for opladning af elbiler var også på programmet, og der var paneldebatter med deltagere fra de relevante brancher.

I anledning af konkurrence-lovens 25-års jubilæum har Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen udgivet en jubilæumspodcast med Konkurrencerådets formand, Christian Schultz. Han giver en status på konkurrence-situationen i Danmark og et indblik i, hvorfor især de danske forbrugere dagligt kan glæde sig over konkurrence-lovens eksistens. Podcasten hedder "Velfungerende markeder" og episoden "Status på konkurrencesituationen i Danmark 2024".

Virksomheders selvannoncering på online-søgemaskiner

Konkurrencerådet har udgivet en artikel om virksomheders selvannoncering på onlinesøgemaskiner. Betalte annoncer vises i flere tilfælde øverst blandt søgeresultaterne, når danskerne søger på nettet. Annoncering via disse søgemaskiner udgør det største segment inden for det danske reklamemarked, hvor virksomheder målrettet vælger specifikke søgeord for annoncering og betaler per klik fra forbrugere.

Syv ud af ti danske virksomheder, der annoncerer via Google, vælger at annoncere på søgninger efter sit eget firmanavn, såkaldt selvannoncering. Denne praksis medfører ofte, at potentielt gratis trafik omdannes til betalte klik, hvilket rejser spørgsmål om omkostningseffektiviteten af sådanne annonceringsstrategier.

Utydelige annoncer lokker flere til at klikke

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har undersøgt, hvordan antallet af annoncer på generelle onlinesøgemaskiner og tydeligheden i deres markering påvirker forbrugerne.

Analysen peger på, at godt halvdelen af forbrugerne aktivt søger at undgå at klikke på annoncer, og at mindre tydelige annoncemarkeringer medfører, at flere forbrugere klikker på disse annoncer. Mindre tydelige annoncemarkeringer medfører således et tidstab for forbrugerne og højere annonceudgifter for virksomhederne.

Betalte søgeresultaters effekt på konkurrencen og forbrugerne

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har undersøgt bookingportalers søgemekanismer og er dykket ned i, hvordan forbrugere og hoteller lader sig påvirke heraf. Undersøgelsen omfatter over 400.000 søgeresultater med priser på 66.000 forskellige hotelovernatninger. Hertil et eksperiment med deltagelse af 1.114 forbrugere med planer om at rejse til Berlin.

Undersøgelsen viser, at søgeresultaternes rækkefølge har stor betydning for forbrugernes valg af hotelværelse. Det har i mange tilfælde den konsekvens, at hotellerne hellere vil betale for at komme højt op på listen med søgeresultater end at bruge pengene til at tiltrække gæster ved at sænke prisen.

Konkurrenceeffekter i udbud

Prisen på offentlige opgaver er lavere, jo flere tilbudsgivere, der deltager i udbudsprocesserne. Det viser en analyse foretaget af Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen. Resultaterne i analysen peger på, at der i gennemsnit opstår en besparelse på 10-13 procent, når der kommer fire tilbud på en opgave frem for ét. Samtidig viser analysen, at risikoen for at få et "dyrt" vinderbud bliver reduceret, når der er mere konkurrence om opgaven. Der er således typisk væsentlige gevinster ved konkurrenceudsættelse og ved at sætte nogle rammer for udbud, som giver mulighed for at opnå mange tilbud.

Stadig udfordringer for konkurrencen i advokatbranchen

Nye beregninger af indtjeningen i advokatbranchen bekræfter, at konkurrencen i branchen fortsat ikke er velfungerende. Overskudsgraden i branchen er steget væsentligt siden 00'erne og er høj relativt til andre sammenlignelige brancher.

Konkurrencerådet analyserede konkurrencen om advokatydelse i 2021, og konkluderede, at der var konkurrencemæssige udfordringer i branchen.

Ud af rådets 16 anbefalinger til at styrke konkurrencen i branchen, er kun tre implementeret.

Fælles nordisk rapport om konkurrenceloven og arbejdsmarkedet

Løn og arbejdsforhold, som aftales af arbejdsmarkedets parter, er ikke omfattet af konkurrencelovens bestemmelser. Konkurrerende virksomheder, som aftaler lønninger indbyrdes, kan imidlertid komme i konflikt med konkurrenceloven. I en fælles nordisk rapport om konkurrenceloven og arbejdsmarkedet forklares, hvordan aftaler mellem virksomheder om ikke at ansætte hinandens medarbejdere eller aftaler om fastsættelse af løn kan føre til en mindre effektiv ressourceallokering og have negative effekter

på medarbejdernes arbejdsvilkår. Rapporten er udgivet af konkurrencemyndighederne i Sverige, Norge, Finland, Island og Danmark i fællesskab.

Konference: Markedsføring på digitale platforme

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen holdt i september 2023 konferencen ”Markedsføring på digitale platforme”.

Under konferencen præsenterede Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen artiklerne om annoncering på onlinesøgemaskiner og betalte søgeresultater på bookingportaler.

Omkring 100 deltagere, både fysisk og online, fik viden, om hvordan virksomheder benytter mulighederne for at betale for at påvirke søgeresultater og hvordan forbrugerne påvirkes heraf. Derudover deltog repræsentanter fra Google, Booking, TransAct og Københavns Universitet ved at præsentrere deres perspektiver i emnet.

The slide displays the following information:

Type A is typically more aware of what they click on

Did you click on an ad or an organic search result?

Ad Type	Correct	Incorrect	Do not know
1 ad result - Type A	75.0%	3.7%	21.3%
1 ad result - Type B	15.8%	20.3%	38.9%
3 ad results - Type A	83.0%	5.0%	12.0%
3 ad results - Type B	13.9%	34.4%	49.7%
3 colour-marked ad results - Type A	97.3%	3.7%	10.7%
3 colour-marked ad results - Type B	16.3%	27.6%	46.2%

Source: DCCA user experiment

DANISH COMPETITOR AND CONSUMER AUTHORITY

Kapitel 3

Konkurrencerådets opgaver i tal

Konkurrencerådets opgaver i tal

Det fremgår af konkurrenceloven § 14b, at Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen årligt skal udarbejde en beretning til erhvervsministeren om konkurrencemyndighedens aktiviteter i det forløbne år. Beretningen skal beskrive udpegning og afgang af medlemmer af Konkurrencerådet og styrelsens direktør, og den skal beskrive omfanget af tildelte ressourcer i sammenligning med tidligere år.

I 2023 har erhvervsministeren udpeget Konkurrencerådets medlemmer for en fireårig periode. Christian Schultz, Caroline Heide-Jørgensen, Philipp Schröder, Jan-Erik Svensson og Vibeke Krag er fortsat fra det tidligere konkurrenceråd. Jane Frederikke Land og David Dreyer Lassen er nye medlemmer, og Pernille Wegener Jessen samt Torsten Ringberg er udtrådt. Erhvervsministeren har genudnævnt Jakob Hald som direktør for Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen for en ny periode på fem år, efter det tidligere åremål udløb ved udgangen af 2023.

Overblik over sager behandlet af konkurrencerådet og konkurrence- og forbrugerstyrelsen

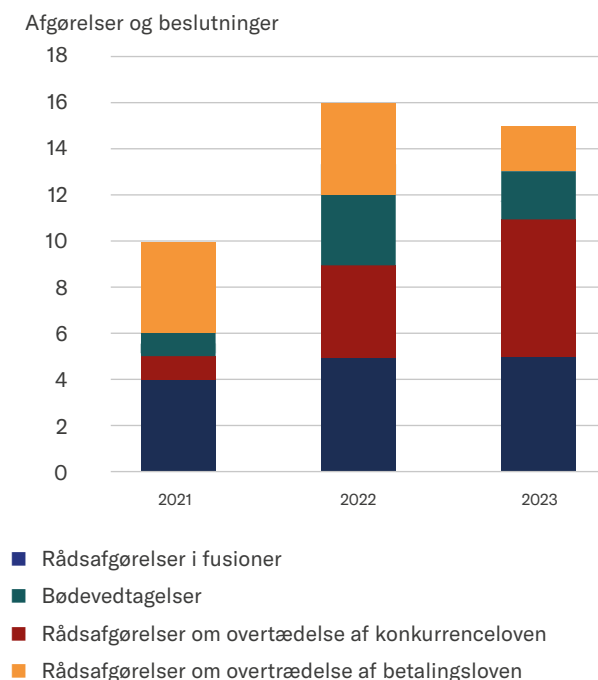
Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen udgør sammen med Konkurrencerådet Danmarks uafhængige konkurrencemyndighed. Som konkurrencemyndighed behandlede

styrelsen i 2023 cirka 160 sager om overtrædelse af konkurrenceloven og cirka 70 anmeldelser af fusioner.

De fleste fusionsanmeldelser behandles og afgøres af styrelsen, mens et mindre antal mere komplekse fusioner årligt forelægges Konkurrencerådet. I disse sager vil der typisk være tale om, at virksomhederne skal foretage ændringer i fusionen for at sikre, at fusionen ikke svækker konkurrencen til skade for forbrugere og andre kunder. Hvis det ikke er muligt at finde en løsning, som sikrer, at fusionen ikke hæmmer konkurrencen betydeligt, skal Konkurrencerådet forbyde fusionen. Typisk bliver en fusionsansøgning dog trukket tilbage uden afgørelse, hvis der er udsigt til, at den skal forbydes.

Ud af de cirka 160 sager om overtrædelse af konkurrenceloven blev cirka 20 sager efterforsket af styrelsens kartelenhed i 2023. Disse sager vedrører typisk grove overtrædelser af konkurrenceloven, hvor der kan blive tale om bødestraf til virksomheden og bøde eller fængselsstraf til personer. Styrelsen har mulighed for at tage på kontrolundersøgelser hos personer og virksomheder i sådanne sager for at indsamle beviser. Der bruges væsentlige ressourcer på at forberede kontrolundersøgelsen også for at sikre, at der kun foretages kontrolundersøgelser, hvis der er et godt grundlag for det. I de fleste tilfælde giver undersøgelserne anledning til at igangsætte yderligere undersøgelser, eller at der gives indskærpelser om reglerne. Hvis beviserne er klare kan Konkurrencerådet under visse betingelser udstede bødeforlæg, som virk-

Figur 1. **Udvikling i antallet af afgørelser og beslutninger på konkurrence- og betalingsområdet, 2021-2023**

somheden kan vælge at vedtage, eller sagen kan blive undersøgt yderligere, før den eventuelt fremlægges for Konkurrencerådet med henblik på afgørelse af, om der er sket en overtrædelse af konkurrenceloven.

I cirka 50 (af de nævnte 160) sager kunne det relativt hurtigt konstateres, at der ikke var tale om en overtrædelse af konkurrenceloven, eller at sagen kunne løses med vejledning fra styrelsen. Styrelsen har et mål om, at disse sager afsluttes inden for 10 hverdage.

I de resterende cirka 90 sager var der behov for, at styrelsen nærmere undersøgte, om der var tale om overtrædelser af konkurrenceloven. I gennemsnit går der fem

måneder, før det kan afgøres, om en sådan sag skal lukkes eller ej. I den periode indsamles information, og det vurderes, hvilken type overtrædelse af loven, der kan være tale om. Cirka to ud af tre sager afsluttes efter screeningen, bl.a. ud fra prioriteringsovervejelser. Der er således ikke ressourcer til at løfte alle de sager, hvor der umiddelbart er indikationer for, at konkurrenceloven kunne være overtrådt. Styrelsen har også mulighed for at lukke sager, hvis det vurderes, at den ressourcemæssige indsats ikke står

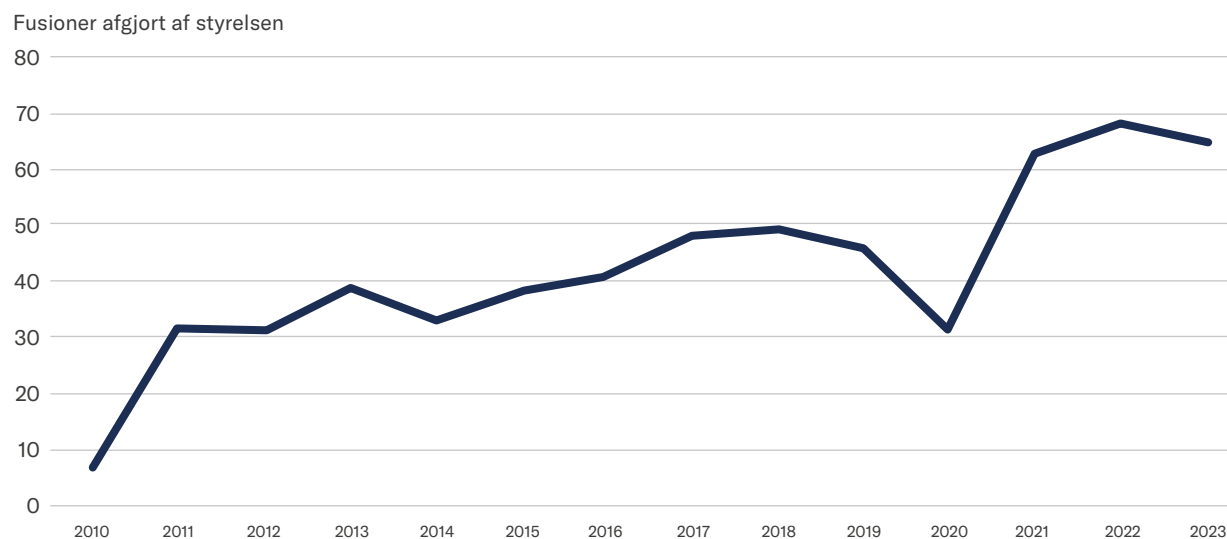
mål med sagernes forventede effekt på konkurrencen på markedet. Det kan fx være sager med mindre gode beviser og med begrænset økonomisk og principiel betydning.

Der er 20-30 sager om året, som prioriteres med henblik på at forberede en afgørelse til Konkurrencerådet. Ved årsskiftet 2023-24 havde styrelsen ni rådssager under behandling. Konkurrencerådet kan i disse sager udstede påbud til virksomheder om at ændre adfærd, ligesom afgørelserne kan føre til bøder til de involverede virksomheder og personer. I grove kartelsager kan personer også få fængselsstraf.

Virksomhederne kan indbringe Konkurrencerådets afgørelser for Konkurrenceankenævnet eller for domstolene. Aktuelt verserer der ca. 60 sager ved domstolene eller ved Konkurrenceankenævnet, fordelt på 10 sagskomplekser. Det er styrelsen, som – eventuelt med ekstern advokatbistand – fører sager om virksomheder ved Konkurrenceankenævnet og domstolene. Sager om mulig straf til personer, fordi de har medvirket til virksomhedens overtrædelse af konkurrencereglerne, behandles derimod af politiet.

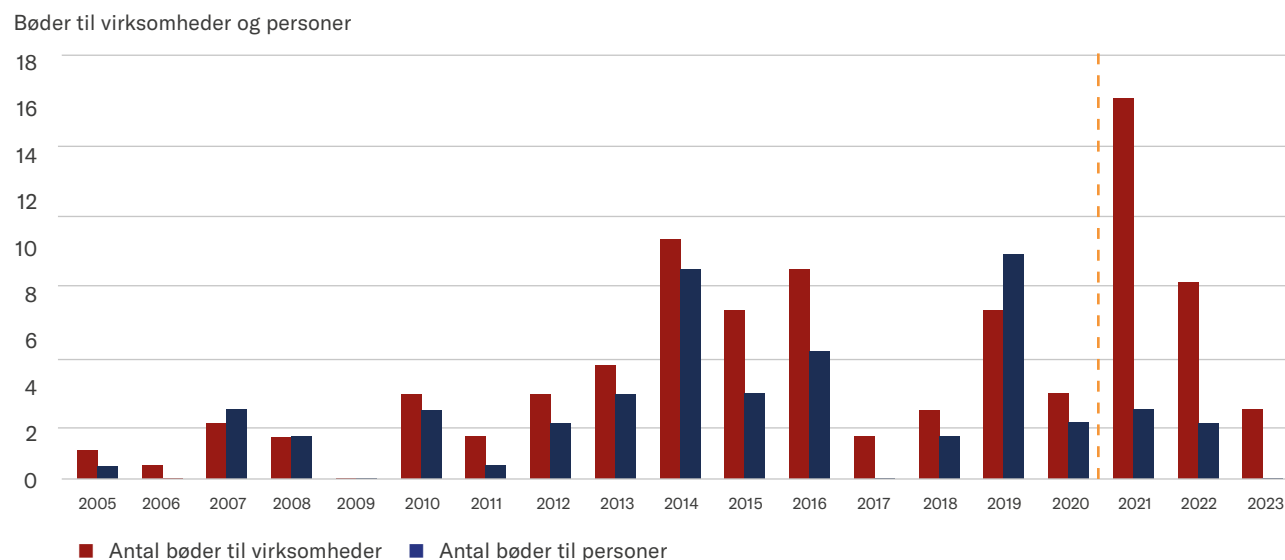
Siden 2021 har Konkurrencerådet truffet afgørelse i ni sager om overtrædelse af betalingsloven. Det er således Konkurrencerådet, der har det overordnede ansvar for Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens tilsyn efter betalingsloven. Reglerne i betalingsloven skal blandt andet sikre, at det ikke er urimeligt dyrt at foretage betalinger,

Figur 2. **Udvikling i antal fusioner afgjort af styrelsen, 2010-2023**

Note: Fusioner behandlet af styrelsen fremgår kun fra 2010 og frem. Endvidere er der forbehold for muligt databrud i 2017.

Figur 3. Antal bøder til personer og virksomheder for grove overtrædelser af konkurrencereglerne

Note: Den stiplede linje indikerer et databrud som følge af ECN+, hvor blandt andet kompetencen for bødevedtagelsen er hos Konkurrencerådet.

og at vilkårene på betalingsmarkedet er gennemsigtige for både forbrugere og virksomheder.

På betalingsområdet træffer Konkurrencerådet afgørelse om større og principielle sager, mens Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen træffer afgørelser i de mindre og ukomplicerede sager. I 2023 blev der behandlet ca. 100 sager, hvoraf der blev givet vejledning i knap 50 sager.

I seks sager er der givet et påbud.

Afgørelser i konkurrence-, betalings- og fusions-sager

Konkurrencerådet traf i 2023 afgørelse i seks sager om overtrædelser af konkurrenceloven og i tre fusions-sager, jf. figur 1. Endvidere blev der vedtaget fem bøder, mens to fusionsanmeldelser blev trukket tilbage kort tid før

afgørelse, uden at der i sagerne var fundet grundlag for godkendelse. Desuden blev to fusioner godkendt, efter at virksomheden havde afgivet tilsagn som fjernede de konkurrencemæssige betænkeligheder. I 2023 blev én betalings-sag afgjort af Konkurrencerådet og samtidig blev sagen besluttet anmeldt til NSK, mens én betalings-sag blev besluttet anmeldt til politiet.

Udover de tre fusionsafgørelser fra Konkurrencerådet traf styrelsen afgørelse om 65 fusionsanmeldelser i 2023, hvilket er cirka dobbelt så mange som i 2020, jf. figur 2.

I sager om overtrædelser af konkurrencereglerne kan Konkurrencerådet indstille, at de involverede virksomheder skal betale en bøde. I nogle sager kan virksomhederne vælge at acceptere bøden (givet at visse øvrige betingelser er opfyldt), mens sagerne ellers som nævnt kan ankes til Konkurrenceankenævnet eller domstolene.

I 2023 blev der givet fem bøder på i alt cirka 6 millioner kroner til virksomheder. Ingen personer modtog bøde for grove overtrædelser af konkurrencereglerne i 2023, jf. figur 3. Herudover er der givet bøde til en virksomhed på betalingsområdet.

Sagsbehandlingstid

Konkurrencerådet lægger stor vægt på høj kvalitet i sagsbehandlingen, herunder at sagsbehandlingen foregår effektivt og så hurtigt som muligt inden for de rammer, som styrelsen har.

Der er stor forskel på, hvor lang tid det tager at behandle en sag. Sagens juridiske og økonomiske kompleksitet er forskellig. Der er forskel på behovet for indsamling af data og behovet for økonomiske og juridiske analyser. Der er også situationer, hvor virksomhederne ikke har interesse i at samarbejde med styrelsen, og hvor det derfor er tidskrævende at oplyse en sag tilfredsstillende.

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har som mål, at der inden for 10 hverdage er taget stilling til, om en sag umiddelbart kan afvises, fx henvises til en anden myndighed eller håndteres ved vejledning. I gennemsnit behandlede styrelsen disse sager inden for fem hverdage i 2023, jf. figur 4.

De sager, hvor Konkurrencerådet træffer afgørelse, er større og mere komplekse. Det tager i gennemsnit cirka 24 måneder, fra styrelsen begynder behandling af en sag, til Konkurrencerådet træffer afgørelse i den.

I forbindelse med ændringen af konkurrenceloven, som trådte i kraft 4. marts 2021, er der ændret væsentligt i styrelsens opgaver og processer. Tidligere varetog Statsadvokaten for Særlig International og Økonomisk Kriminalitet (SØIK, nu National enhed for Særlig Kriminalitet (NSK)) alle bødesager mod både virksomheder og fysiske personer. Efter ændringen i konkurrenceloven skal Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen selv behandle sager om bøder til virksomheder.

Tidligere kunne sager således i gennemsnit tage cirka 40 måneder at behandle i Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen og hos NSK. De sager, hvor virksomheder har vedtaget bøder, og som er gennemført, efter de nye regler er trådt i kraft, har haft en gennemsnitlig sagsbehandlingstid på ca. 17 måneder. Det kan tyde på, at den type af sager kan behandles hurtigere i det nye regime med væsentligt forbehold for, at det er svært at sammenligne, fordi sagerne er forskellige. Sager om straf af fysiske personer for medvirkeansvar sker fortsat i strafferetsplejens former hos NSK og kan først gennemføres, når sagen mod en virksomhed er afgjort.

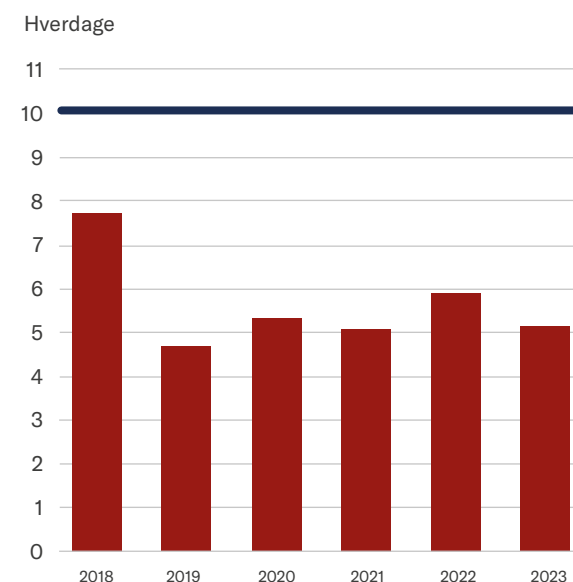
I forhold til fusionssager har styrelsen som mål, at fusioner, som er anmeldt efter de forenklede regler og kan behandles efter de forenklede regler, afsluttes inden 15 hverdage. Dette mål opfyldes, jf. figur 5.

De tre fusionssager, som er afgjort af Konkurrencerådet i 2023, har i gennemsnit taget 103 hverdage at behandle, efter styrelsen har modtaget de nødvendige oplysninger. For alle fusionssager, herunder dem, som skal forelægges Konkurrencerådet, er der lovbestemte frister, som er blevet overholdt.

Ankestatistik

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har siden 2013 ført ankestatistik over de afgørelser, som Konkurrencerådet har truffet.

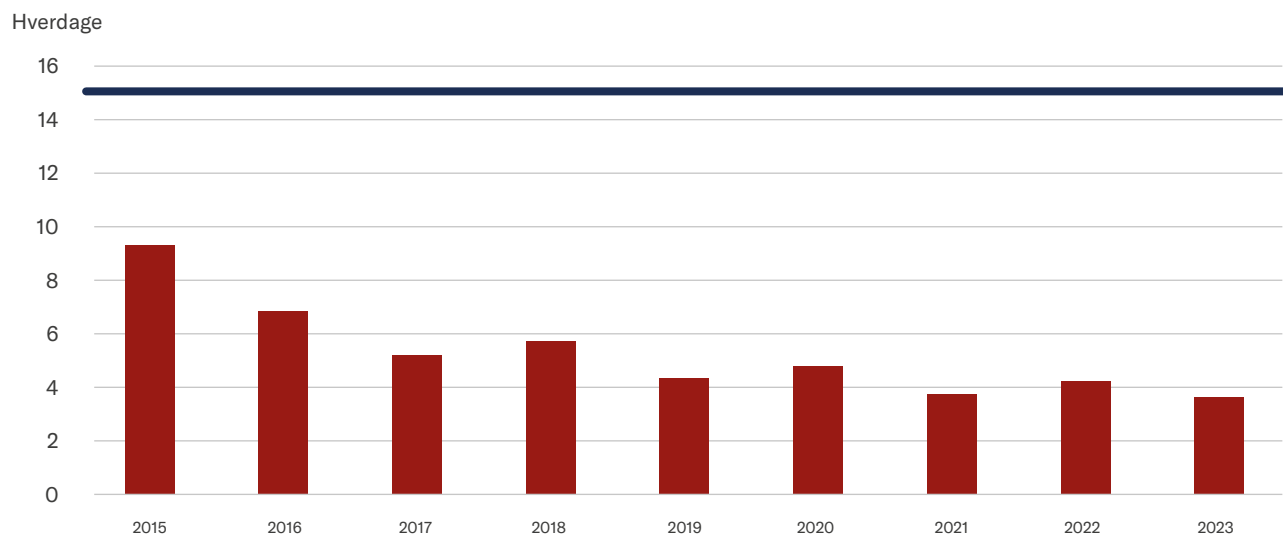
Figur 4. Sagsbehandlingstid for sager som er egnet til afvisning

Note: Den blå linje angiver Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens mål for den gennemsnitlige sagsbehandlingstid for denne type sager.

I perioden januar 2013 til 31. maj 2024 har Konkurrencerådet i alt truffet 95 afgørelser. Heraf er de 26 anket til højere instanser. 13 af dem er stadfæstet, 2 ophævet, 1 er hjemvist, mens 10 verserer endnu, jf. figur 6.

Figur 5. Sagsbehandlingstid for forenklede anmeldte og behandlede fusioner

Note: Den blå linje angiver styrelsens mål for den gennemsnitlige sagsbehandlingstid for forenklede anmeldte og behandlede fusionssager. Figur 5 er korrigeret 24. juni 2024 kl. 10:30. I tidligere version af årsberetningen var der fejl i tallene.

Konkurrencerådets afgørelser efter konkurrenceloven kan som udgangspunkt efterprøves ved højere instanser – det vil sige Konkurrenceankenævnet og/eller domstolene. I nogle tilfælde kan de ankes hele vejen til Højesteret.

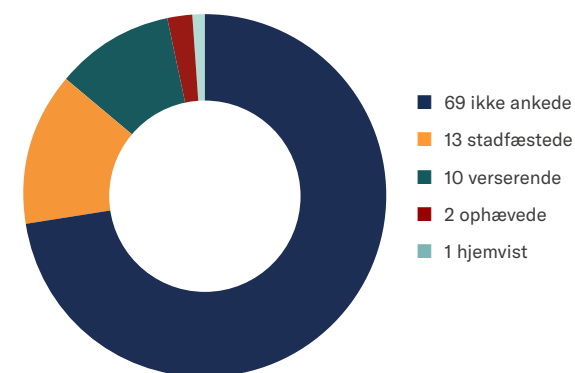
Ressourcer anvendt på konkurrenceområdet

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen modtager ikke en særskilt bevilling til sine aktiviteter som konkurrencemyndighed. Det skal ses i lyset af, at styrelsen også

varetager andre opgaver. Der er derfor foretaget en skønsmæssig opgørelse af, hvor mange ressourcer styrelsen anvender på sine opgaver som konkurrencemyndighed på baggrund af registrerede årsværk mv.

Omkostningerne til konkurrenceområdet er i perioden 2019 til 2023 mellem ca. 105 og 110 mio. kr. årligt i 2023 prisniveau, inklusive såkaldt overhead (dvs. husleje mv), jf. tabel 1. Eksklusive omkostninger til eksterne

Figur 6. Ankestatistik for Konkurrencerådets afgørelser

Ankestatistik for Konkurrencerådets afgørelser fra 1. januar 2013 – 31. maj 2024.

- Alle afgørelser truffet af Konkurrencerådet i perioden 1. januar 2013 – 31. maj 2024.
- Dog indgår afgørelser truffet efter konkurrencelovens §2, stk. 5 ikke. Ankede sager fremgår i det år, hvor Konkurrencerådet afgjorde dem.
- Siden 1. januar 2021 har Konkurrencerådet - ud over konkurrenceloven - også truffet afgørelse i sager af principiel betydning på betalingsområdet. Figuren inkluderer også de sager, som Konkurrencerådet har afgjort på betalingsområdet.
- Konkurrencerådets afgørelse om priserne på mFRR i Vestdanmark tæller som én afgørelse, der verserer. Sagskomplekset består af 50 parallelle sager, som dels verserer ved Konkurrenceankenævnet og dels ved Sø- og Handelsretten.

advokater til at føre sager ved ankenævn og domstole er omkostningerne faldende fra ca. 106 til 104 mio. kr. årligt i perioden. Omkostningerne dækker for det meste opgaver, som løses som uafhængig konkurrencemyndighed, men omfatter også visse opgaver, som de relevante medarbejdere løser for Erhvervsministeriet. I 2023 har større træk fra fusionskontrollen og udgifter til at føre retssager krævet større ressourcestræk inden for konkurrencelovens område, herunder i lyset af, at styrelsen efter ECN+ selv har fået ansvaret for at føre retssager mod virksomheder ved domstolene.

Effekten af håndhævelsen af konkurrence-loven

Tilbage i 2014 offentliggjorde KFST en analyse, som bl.a. opgjorde effekten af (forbrugergevinsten ved) håndhævelsen af konkurrenceloven. Metoden til opgørelsen fulgte skematiske regneprincipper fra OECD, og svarer overordnet set til den metode, som UKs konkurrencemyndighed (CMA) anvender i deres årlige offentliggørelse.

KFST har opdateret effektopgørelsen, så den direkte effekt af håndhævelsen kan estimeres i årene fra 2015 til 2023. Opgørelsen omfatter fusionssager og sager efter §6 og §11, mens sager efter P2B og betalingsloven ikke er med i opgørelsen. Med opdateringen skønnes den årlige effekt af håndhævelsen til ca. 1 mia. kr. i 2023. Dette tal varierer betydeligt mellem 300 mio. kr. og 1,7 mia. kr. i perioden fra 2015-2023.

Tabel 1. **Ressourcer 2019 til 2023 i mio. kr.**

Mio. kr. i 2023 pris- og lønniveau	2019	2020	2021	2022	2023
Omkostninger på konkurrenceområdet i alt	109,6	108,8	104,6	106,2	109,6
- heraf udgifter til eksterne advokater	3,8	4,6	2,6	3,6	6,2
- heraf omkostninger på konkurrenceområdet ekskl. advokatbistand	105,9	104,2	102,1	102,6	103,5

Note: Opgørelsen er foretaget på baggrund af tidsregistrering mv. og omfatter overhead (husleje mv.)

Den opgjorte forbrugergevinst var dermed ca. 13 gange højere end omkostningerne ved at håndhæve konkurrencereglerne i 2023. Hvis omkostningerne korrigeres for indtægter fra bøder og fusionsgebyrer og styrelsens omkostninger til advokater i retssager stiger faktoren til ca. 17.

Håndhævelsessagerne har også en præventiv effekt. Denne effekt er meget svær at kvantificere direkte. Empiriske undersøgelser fra udlandet peger på, at afskrækkelseeffekten på konkurrenceområdet kan være ca. 12-40 gange større end den direkte effekt. Hvis der tages udgangspunkt i disse estimater kan afskrækkelseeffekten opgøres til mellem 12 og 39 mia. kr. i 2023.

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen

Juni 2024

Online ISBN: 978-87-7029-824-7

Stigende markup siden 2000

Bilag til Konkurrencerådets
beretning 2024

Juni 2024

NOTAT

Dato: 1. juni 2024

**KONKURRENCE- OG
FORBRUGERSTYRELSEN**

Stigende markup siden 2000

1. Indledning

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har foretaget en ny estimation af markedsmagt målt ved markupper. Den nye beregning viser, at den gennemsnitlige markup i Danmark er steget siden 2000, jf. figur 1.

Udviklingen i markuppen er interessant, da den kan give en indikation af ændringer i virksomhedernes markedsmagt og dermed konkurrencesituationen. Markup er et udtryk for virksomhedernes avancer.

Den anvendte metode til beregningen af markupper adskiller sig fra den metode, Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen tidligere har anvendt til at beregne markupper. Den nye metode samt en sammenligning med den tidligere metode præsenteres nedenfor.

Der er usikkerhed omkring opgørelsen af niveauet på markuppen på samfundsniveau, hvilket bl.a. beskrives af De Økonomiske Råd.¹ De Økonomiske Råd henviser bl.a. til, at niveauet af estimerede markupper i høj grad afhænger af metoden, jf. Autor et al. (2020),² og at det frarådes direkte at fokusere for meget på niveauet af markuppen, jf. Bighelli et. al (2023).³ Af denne årsag præsenteres markupperne i dette notat indekseret i forhold til niveauet i 2000. Herved ses der helt bort fra niveauet, og der fokuseres alene på udviklingen.

Den gennemsnitlige omkostningsvægtede markup er steget 43 procentpoint siden 2000, mens den omkostningsvægtede branchemedian for markuppen er steget 30 procentpoint, jf. figur 1. Udviklingen i markuppen er tæt korreleret med det skøn, som De Økonomiske Råd tidligere har præsenteret for perioden frem til 2018. Dog er stigningen større end i De Økonomiske Råds opgørelse i årene før finanskrisen og mindre i årene efter krisen og frem til 2018.

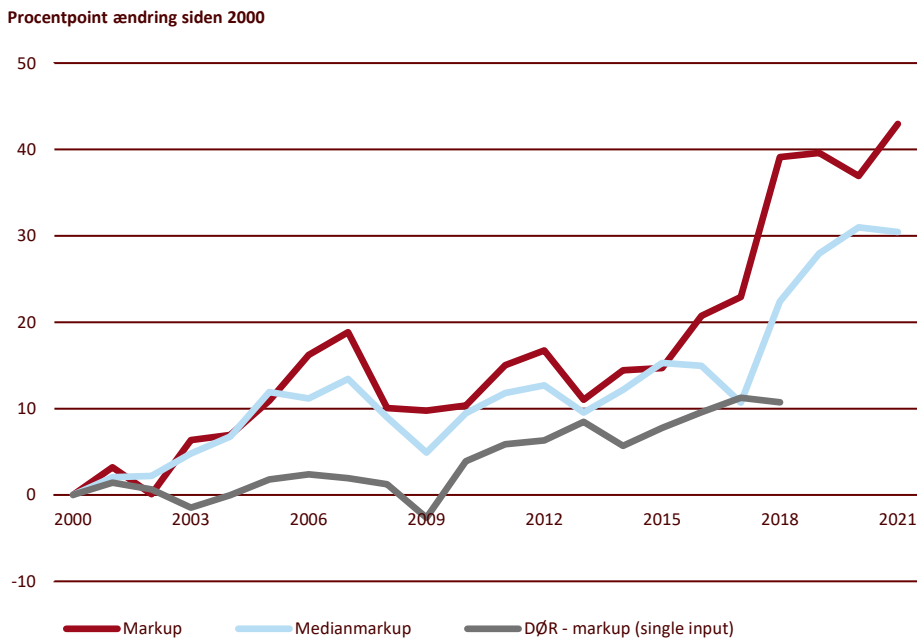
¹ De Økonomiske Råd, "Produktivitet 2022" (2022)

² Autor, D., D. Dorn, L. Katz, C. Patterson og J. van Reenen (2020): The Fall of the Labor Share and the Rise of Superstar Firms, *The Quarterly Journal of Economics*, 135 (2), s. 645-709.

³ Bighelli, Tommaso, et al. "European firm concentration and aggregate productivity." *Journal of the European Economic Association* 21.2 (2023): 455-483.

I Konkurrencerådets årsberetning præsenteres en samlet markup opgjort ved den omkostningsvægtede branchemedian (den blå kurve i figur 1), jf. også afsnit 4.

Figur 1: Markupberegninger

Kilde: Egne beregninger pba. Danmarks Statistik og De Økonomiske Råd, Produktivitet 2022

I beregningen af markupper anvendes metoden fra De Loecker og Warzynski (2012).⁴ Metoden er beskrevet nærmere i bilag 1. Metoden er anvendt i nyere økonomiske litteratur, herunder i en senere af artikel af den ene af de to forfattere (*The rise of market power and the macroeconomic implications*⁵), og var med til at starte diskussionen om stigende markedsmagt i de vestlige lande. En lignende metode blev anvendt af De Økonomiske Råd i deres produktivetsrapport fra 2022, hvor resultat fremgår af figur 1.

2. Stigningen i markuppen er ikke kun drevet af superstjernevirksomheder

⁴ De Loecker, Jan, and Frederic Warzynski. "Markups and firm-level export status." *American Economic Review* 102.6 (2012): 2437-2471.

⁵ De Loecker, Jan, Jan Eeckhout, and Gabriel Unger. "The rise of market power and the macroeconomic implications." *The Quarterly Journal of Economics* 135.2 (2020): 561-644.

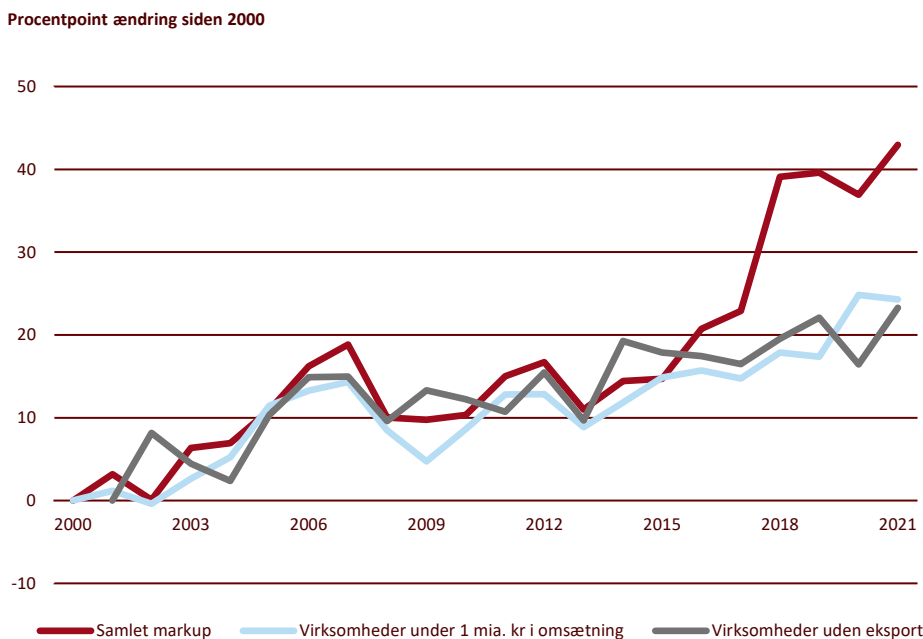
Der har været en del debat omkring, hvorvidt stigningen i markuppen udelukkende er drevet af en kraftig stigning for såkaldte superstjernevirksomheder.

De gennemførte markupberegninger viser dog, at stigningen i markuppen for Danmark ikke kun er drevet af de største virksomheder, jf. figur 2. Den samlede markup er steget 43 procentpoint siden 2000, mens markuppen er steget 24 og 23 procentpoint for den del af virksomhederne i Danmark, som har en omsætning på under 1 mia. kr. og for den del af virksomhederne, der ikke eksporterer.

Beregningerne viser således, at stigningen i markuppen har været størst blandt de største virksomheder og de virksomheder, der eksporterer, men at markuppen også har været stigende blandt de øvrige virksomheder. Dette skal også ses i sammenhæng med udviklingen i den vægtede branchemedian for markuppen, der vokset med 30 procentpoint siden 2000, jf. figur 1.

En stigning i markuppen hos virksomheder, der eksporterer, kan til dels tilskrives øget markedsmagt på udenlandske markeder. Den stigende markup hos ikke-eksporterende virksomheder kan dog ikke forklares ved stigende markedsmagt på udenlandske markeder. Dette indikerer således, at danske virksomheders markedsmagt også er steget på danske markeder.

Figur 2: Udvikling i den samlede markup og markuppen for virksomheder med en omsætning under 1 mia. kr. og uden eksport

Anm.: Virksomheder uden eksport er ændring i forhold til den estimerede markup i 2001.

Kilde: Egne beregninger pba. Danmarks Statistik

3. Udvikling i industrien

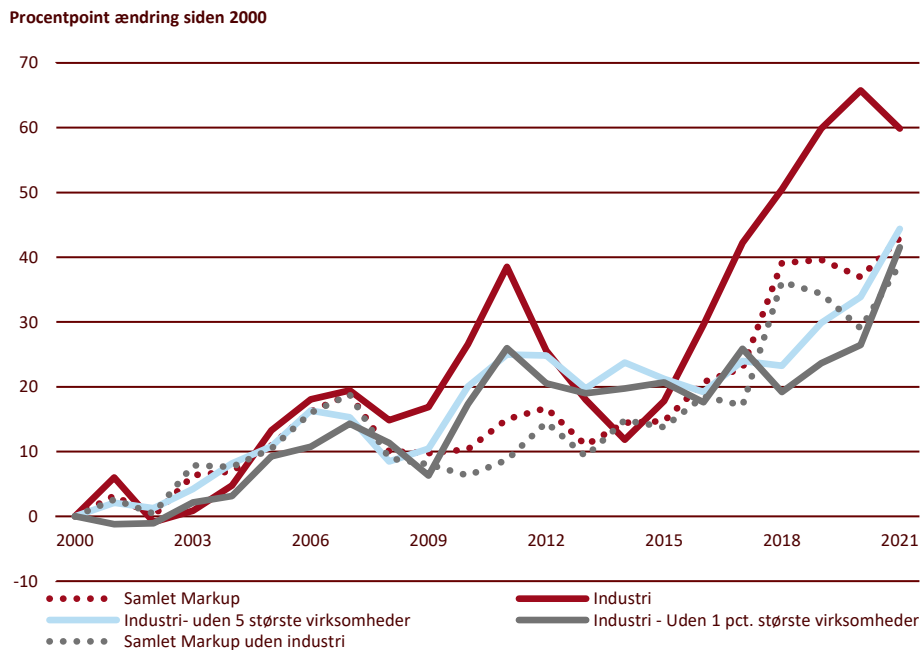
Udviklingen i de aggregerede markupper er forskellige på tværs af brancher. I industrien er den aggregerede markup steget med ca. 60 procentpoint siden 2000, jf. figur 3. Dette er væsentlig mere end den samlede aggregerede markup for hele økonomien.

Udviklingen i markuppen i industrien har således bidraget til at trække den samlede gennemsnitlige markup op. Uden industrivirksomheder ville den gennemsnitlige markup være vokset med 39 procentpoint siden 2000 mod 43 procentpoint, når industrivirksomheder medregnes.

Hvis man alene fokuserer på udviklingen i mark-up eksklusive industri, er markuppen som nævnt steget med ca. 39 procentpoint. Det omfatter en række hjemmemarkedsorienterede erhverv. Det er her særligt branchen information og kommunikation, der trækker gennemsnittet op, mens markuppen er steget mindre (og i visse tilfælde faldet) inden for bygge og anlæg, transport, hoteller og restauranter, ejendomshandel og udlejning, videservice samt andre serviceydelser.

Den større stigning i markuppen i industrien kan i høj grad henføres til de største virksomheder i branchen. Beregnes den aggregerede markup i industrien uden de 5 største eller 1 pct. største virksomheder i industrien, er markuppen dog også steget markant (på linje med den samlede markup for alle virksomheder). Udviklingen med stigende markupper i industrien kan således heller ikke kun tilskrives enkelte såkaldte superstjerne virksomheder.

Figur 3: Markupper i industrien

Kilde: Egne beregninger pba. Danmarks Statistik

4. Ny opgørelse i Konkurrencerådets årsberetning

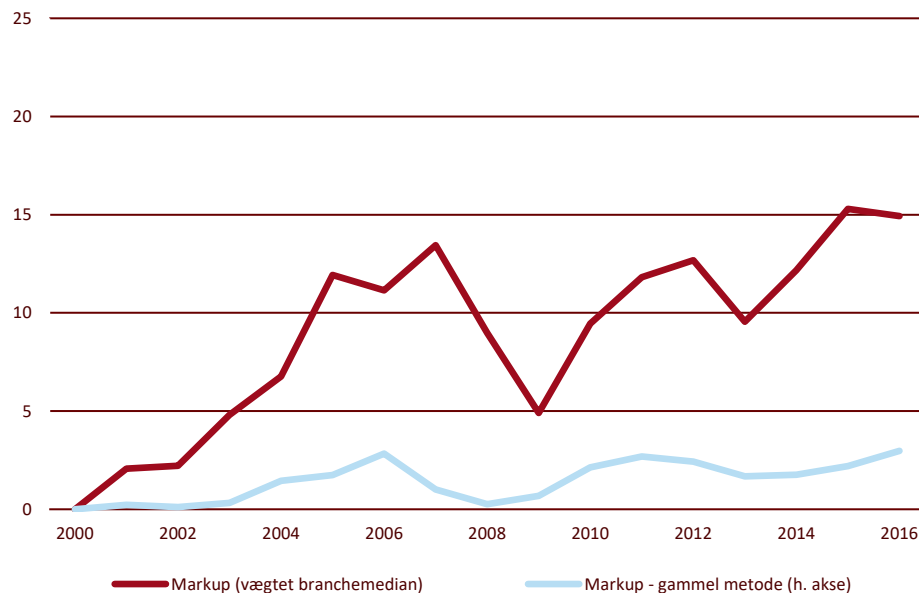
Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har tidligere (herunder i rådets forrige årsrapport) anvendt en anden metode til at beregne markupper, jf. *Konkurrence øger velstanden og kan reducere formue- og indkomstforskelle*.⁶ Markupperne blev estimeret ved hjælp af metoden fra Kumbhakar et al. (2012)⁷. Den nye metode adskiller sig fra den tidligere metode ved, at markupperne estimeres ud fra produktionsfunktioner frem for ved hjælp af såkaldte stochastic frontier omkostningsfunktioner og blev aggregeret til en samlet markup ved et omsætningsvægtet snit af branchemedianerne. Resultaterne og udviklingen i markupperne er i høj grad korreleret, men der er forskel på størrelsen af ændringerne for de to metoder, jf. figur 4.

Figur 4: Sammenligning med tidligere opgjort markup

⁶ <https://www.kfst.dk/media/odjj2jpi/20220708-konkurrence-oeger-velstanden.pdf>

⁷ Kumbhakar, Subal C., Sjur Baardsen, and Gudbrand Lien. "A new method for estimating market power with an application to Norwegian sawmilling." *Review of Industrial Organization* 40 (2012): 109-129.

Procentpoint ændring siden 2000

Kilde: Egne beregninger pba. Danmarks Statistik

Baggrunden for ændringen af metoden er blandt andet at den nye metode i højere grad er vundet frem i den internationale økonomiske litteratur, jf. fx Autor et al. (2020)⁸ og De Loecker, Eeckhout og Unger (2020)⁹. Lignende metoder er ligeledes tidligere anvendt i Danmark af blandt andet De Økonomiske Råd.

⁸ Autor, David, David Dorn, Lawrence F. Katz, Christina Patterson, and John Van Reenen. "The fall of the labor share and the rise of superstar firms." *The Quarterly Journal of Economics* 135.2 (2020): 645-709.

⁹ De Loecker, Jan, Jan Eeckhout, og Gabriel Unger. "The rise of market power and the macroeconomic implications." *The Quarterly Journal of Economics* 135.2 (2020): 561-644.

Bilag 1– metodebeskrivelse

Den nye metode følger som nævnt De Loecker & Warzynski (2012) og tager udgangspunkt i en produktionsfunktion, hvis eneste krav er, at den er monoton og to gange differentierbar i alle sine argumenter.

$$Y_{it} = Y_{it}(X_{it}^1, \dots, X_{it}^V, K_{it}, \omega_{it})$$

Hvor Y_{it} er produktionen for virksomhed i , X_{it}^v er de variable inputs, såsom arbejdskraft, energi og materialer, K_{it} er kapital, og ω_{it} er produktiviteten, som er observerbar for den enkelte virksomheds beslutningstagere men uobserverbar for alle andre.

I modellen antages det, at virksomhederne er omkostningsminimerende, dvs. at de omkostningsminimerende inputmængder kan findes ved at minimere følgende Lagrange funktion.

$$L = \sum_{v=1}^V w_{it,v} X_{it}^v + r_{it} K_{it} + \lambda_{it} (Y_{it} - Y_{it}(\cdot))$$

Hvor $w_{it,v}$ er priserne for de variable inputs, og r_{it} er prisen på kapital.

Førsteordensbetingelserne for de variable inputs er

$$\frac{\partial L}{\partial X_{it}^v} = w_{it,v} - \lambda_{it} \frac{\partial Y_{it}(\cdot)}{\partial X_{it}^v} = 0$$

Hvilket kan omskrives til

$$\frac{\partial Y_{it}(\cdot)}{\partial X_{it}^v} \frac{X_{it}^v}{Y_{it}} = \frac{1}{\lambda_{it}} \frac{w_{it,v} X_{it}^v}{Y_{it}}$$

Hvor venstresiden af lighedstegnet er de variable inputs outputelasticitet $\theta_{it,v}$. λ_{it} er marginalomkostningerne for et givet outputniveau, da $\frac{\partial L}{\partial Y_{it}} = \lambda_{it}$. Markuppen kan nu defineres som $\mu_{it} = \frac{p_{it}}{\lambda_{it}}$, dvs. som priserne over de marginale omkostninger.

Førsteordensbetingelserne kan dermed omskrives til

$$\theta_{it,v} = \mu_{it} \frac{w_{it,v} X_{it}^v}{p_{it} Y_{it}} \Rightarrow \mu_{it} = \theta_{it,v} \cdot \alpha_{it,v}^{-1}$$

Dvs. at markuppen, μ_{it} , kan beregnes som forholdet mellem de variable inputs outputelasticitet og omkostningernes andel af omsætningen. $\alpha_{it,v}$ kan udregnes direkte med data fra regnskabsregisteret som f.eks. lønudgifter som andel af omsætningen. For at kunne bestemme $\theta_{it,v}$ er det dog nødvendigt at estimere en produktionsfunktion.

For at estimere en produktionsfunktion skal der tages højde for, at produktiviteten, ω_{it} , er uobserverbar, men potentielt korreleret med andre inputs, hvilket kan medføre et endogenitetsproblem. For at løse dette antages det, at de materielle input er en funktion af kapital, k_{it} , produktivitet, ω_{it} , og andre kontrolfaktorer, z_{it} ,

$$m_{it} = m_t(k_{it}, \omega_{it}, z_{it}),$$

og at m_t er monotont stigende i alle sine argumenter, hvilket medfører at funktionen kan inverteres til

$$\omega_{it} = h_t(m_{it}, k_{it}, z_{it})$$

Produktiviteten, ω_{it} , kan således approksimeres med en funktion, der har materielle inputs, kapital og andre kontrolfaktorer som argumenter. Dermed kan den oprindelige produktionsfunktion modificeres til

$$y_{it} = \phi_t(l_{it}, m_{it}, k_{it}, z_{it})$$

For at kunne estimere markupperne antages det at produktionsfunktionernes funktionelle form er semi-parametriske translogfunktioner. Dvs. at produktionsfunktionerne er givet som

$$\phi_{it} = \beta_l l_{it} + \beta_k k_{it} + \beta_{ll} l_{it}^2 + \beta_{kk} k_{it}^2 + \beta_{lk} l_{it} k_{it} + h_t(m_{it}, k_{it}, z_{it}) + \varepsilon_{it}$$

For at estimere den semi-parametriske funktion følges Olley & Pakes (1996)¹⁰ ved at anvende et tredjegrads polynomium for at approksimere $h_t(m_{it}, k_{it}, z_{it})$. Funktionen estimeres med standard OLS.

Ud fra denne estimation beregnes de fittede værdier $\hat{\phi}_{it}$ og $\hat{\phi}_{it-1}$, som anvendes til at beregne produktiviteten i nuværende og forrige periode.

$$\omega_{it} = \hat{\phi}_{it} - (\hat{\beta}_l l_{it} + \hat{\beta}_k k_{it} + \hat{\beta}_{ll} l_{it}^2 + \hat{\beta}_{kk} k_{it}^2 + \hat{\beta}_{lk} l_{it} k_{it})$$

Det antages, at produktiviteten i periode t afhænger af tidligere perioders produktivitet og af den eksogene innovation ξ_{it} . Sammenhængen antages

¹⁰ Olley G. S., and Pakes A. 1996. The dynamics of productivity in the telecommunications equipment industry. *Econometrica* 64: 1263–1297.

at følge en autoregressiv AR(1)-proces, hvor funktionen igen approksimeres med et tredjegrads polynomium

$$\omega_{it} = g_t(\omega_{it-1}) + \xi_{it}$$

Residualerne fra denne regression, ξ_{it} , svarer til de eksogene innovationer som påvirker produktiviteten i periode t, men som ikke korrelerer med arbejdskraften i forrige perioden, t-1, og kapitalen i nuværende periode, t. Dette betyder, at den kan anvendes som instrument for produktiviteten i en GMM-model

$$E((l_{it-1}, k_{it}, l_{it-1}^2, k_{it}^2, l_{it-1}k_{it})' \xi_{it}) = E(IV' \xi) = 0$$

Dermed kan objektfunktionen defineres som

$$res = (IV' \xi)' (IV' \xi)$$

Koefficienterne fra GMM-modellen kan nu anvendes til at beregne arbejdskraftens outputelasticitet

$$\hat{\theta}_{it,l} = \hat{\beta}_l + 2\hat{\beta}_{ll}l_{it} + \hat{\beta}_{lk}k_{it},$$

og omkostningernes andel af omsætningen

$$\hat{\alpha}_{it,l} = \frac{w_{it,l} X_{it}^l}{\frac{p_{it} Y_{it}}{\hat{\epsilon}_{it}}},$$

hvor $\hat{\epsilon}_{it}$ er residualerne fra den første regression.

Markuppen kan nu beregnes som

$$\hat{\mu}_{it} = \frac{\hat{\theta}_{it,l}}{\hat{\alpha}_{it,l}}$$

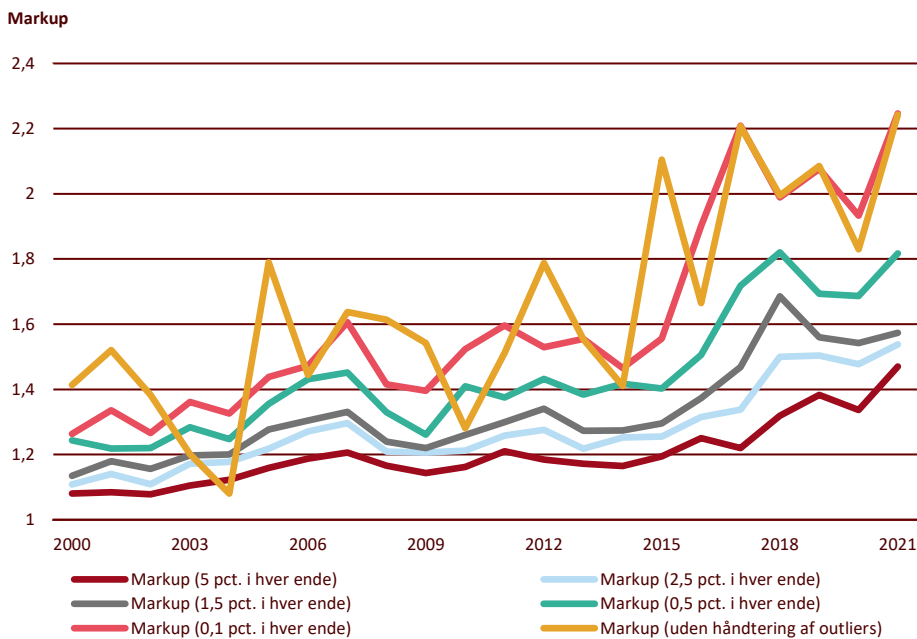
Markupper estimeres på brancheniveau. Det antages således, at produktionsfunktionerne er ens inden for hver branchekode.

Efter estimationen aggregeres markupperne til en samlet markup for Danmark ved et omkostningsvægtet snit, hvor de 2,5 pct. største outliers i begge ender af fordelingen udelades.

Niveauet og udviklingen af markupperne afhænger af, hvordan outliers håndteres, jf. figur 5. De mest ekstreme outliers fra estimationen findes i den høje ende af fordelingen, hvilken medfører, at jo større andel af de

estimerede markupper der anses som outliers og derfor udelades, desto lavere er niveauet af den samlede markup. I dette notat anvendes den samlede markup, hvor de 2,5 pct. største outliers i begge ender af fordelingen udelades, dvs. den blå kurve i figur 5.

Figur 5: Betydningen af outliers

Kilde: Egne beregninger pba. Danmarks Statistik

Desuden anvendes branchemedianerne omkostningsvægtet til en samlet markup efter de 2,5 pct. største outliers i begge ender af fordelingen for hele økonomien er udeladt. Betydningen af outliers er dog markant mindre, når der anvendes branchemedianer.

Data

Til estimationen af markups anvendes regnskabsdata fra Danmarks Statistiks regnskabsregister FIRE.

Variablene der indgår i estimationen defineres som

- Output: Bruttoværditilvæksten (XVT)
- Arbejdskraft: Summen af lønomkostninger (XPO), køb af underentrepriser og ikke-ansat lønarbejde (KLOE), omkostninger til lejarbejdskraft (UDVB). For enkeltmandsvirksomheder (010) og interessentselskaber (030) tilføjes der en omkostning på 450.000 kr. per ejer til XPO, for at værdisætte deres arbejdskraft.

- Kapital: Kapitalen bliver beregnet både som bogført værdi og med en simpel 'user-value' tilgang. I første tilfælde består kapitalapparatet af summen af materielle og ikke-materielle anlægsaktiver. For at beregne user-value af kapitalen tages der 5% af summen af de materielle og immaterielle anlægsaktiver plus af- og nedskrivninger af alle aktiver (ANMI).
- Variable inputs: Her anvendes variabelen vareforbrug til primær omsætning (XVA).

Variablene deflateres med Danmarks Statistiks prisindeks for BVT, forbrug i produktionen, løn og kapitaludgifter.

Til sidst korrigeres branchekoderne således, at en virksomhed får tildelt den branchekode som den har haft i størstedelen af perioden.